

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 30— franco

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 760.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napolază.

România la răspântie.

Arad, 7 Decembrie.

Acum în 10 Decembrie n. sosește marele duce Nicolae Nicolaevici, unchiul Țarului, la București, ca în fruntea unei deputații de oșteri distinși să predice regelui Carol bastonul de mareșal campestru al oștirii rusești. Se potenzează semnificația acestei deosebite atențiuni a Țarului față de regele Carol și poporul român prin împrejurarea, că predarea festivă s'a fixat pe ziua, în care a fost cucerită Plevna. E generală părerea, că marele duce are deplină imputernicire a se folosi de toate mijloacele în scopul de a îndupleca România să părăsească ținuta ei rezervată de până acum și să se atașeze la politica Rusiei.

E mai presus de orice îndoială, că Rusia cunoaște prea bine părerea României referitoare la politica puternicului său vecin, ba este cert și aceea, că diplomația rusească e bine informată asupra inclinării Statului Român spre apele politice germane. Se naște deci fireasca întrebare: cari pot să fie ponderoasele avantagii, prin cari politica rusească ar putea nădăjdui atragerea României pe partea sa?

Unirea tuturor Românilor, cari sunt încheși teritorialicește, formarea statului autonom albano-român, asigurarea vieții națio-

nale pentru toți Românii rămași afară de statul unitar și în fine mâna marelui duce Oiga pentru principele Carol: iată cornul de daruri al marelui duce Nicolae Nicolaevici.

Propunerile acestea ar putea seduce în adevăr chiar și pe cei mai calmi bărbați de stat, fără îndoială însă ele vor mișca adânc masele largi ale poporului. În fața lor, cealaltă parte, care râvnește ajutorul Românilor în conflictul iminent, ce amenință continentul, va trebui să pună contra avantajii de aceeași valoare. Marea întrebare este: ce va face acum România?

Opinia publică a întregii românimi pretinde, ca în aceste zile, cari hotărâse poate pentru vocea soarta neamului românesc, bărbații de stat, chemați să făptuiască, să fie pătrunși de însemnătatea înaltei lor chemări, căci nicio dată poate, ca în aceste zile, nu s'a adresat mai cu temeinicie acestor bărbați dictonul strămoșesc: videant consules.

Toată suflarea românească e pătrunsă astăzi de un singur adevăr: ținuta României nu poate să fie determinată prin alte motive, decât numai prin interesele bineînțelese ale întreg neamului românesc.

Școalele române din Albania de nord

— Convorbire cu dl. Milton Balamace, directorul școalelor din Coriza Albania. —

Viena, 6 Decembrie 1912.

Știam de sosirea dlui Balamace în Viena. Aflasem deasemenea că d-sa se află în drum spre Albania și că va participa poate împreună cu alți români și albanezi la întrunirea de pe Währingerstrasse. Cum chestiunea românilor albanezi — astăzi măcelăriți sălbatec de bandele grecești — interesează în clipă atât de ascuțită întreaga noastră opinie publică românească, și cum o cunoaștere cât mai amănunțită a aceste probleme e de mare folos, am căutat să am cu d-sa o convorbire care să-mi lamurească situația culturală, politică și socială a acestor români.

L'am găsit pe d. Balamace foarte dispus să-mi dea cele mai largi informațiuni, așa că și eu am profitat culegând o sumă de date de o importanță capitală.

Să vorbim mai întâi și în cea mai mare măsură, mi-a spus d-sa, de școalele române din Albania de nord. Ele sunt cuprinse în vilaetul *Monastir* și parte în vilaetul *Ianina*. Vilaetul *Monastir* e împărțit în două circumscripții, cu două revizorate: *Coriza* și *Elbasana*, pe când vilaetul *Ianina*, în partea care ne interesează a Albaniei de nord, cuprinde circumscripția din *Berat*. Să luăm pe rând fiecare circumscripție.

Doi fărtați.

De Ion Agârbiceanu.

S'au întâlnit, ca de obicei, odată cu inserarea, într'un colț de stradă, s'au luat la braț, s'au plimbat vr'un sfert de ceas povestindu-și pătaniile zilei, apoi s'au oprit de-odată amândoi înaintea unei uși înalte, de-asupra căreia se întindea o mână uriașă, ținând un pahar enorm, încununat cu spumă groasă de bere.

— Ce zici? întrebă Petrișor.

— Intrăm! răspuse Vasilică, ascunzându-și și mai tare capul între umeri. La lumina felinarelor fețele amândurora erau palide, trupurile lor erau șgulte în paltoanele mari: seara de Decembrie îi pătrunsese cu bura rece, înghețată, care umplea străzile, se încheagă în rotocoale mari, gălbenii în jurul felinarelor.

— Două de drojdii", porunci mândros Vasilica chelnărului care se apropie surizând de cei doi oaspeți.

— Și două coarne, suflăte! adause îndată Petrișor.

Ei șezură la masa cea mai apropiată de sobă. Focul cânta c'un fel de clocot în uriașul negru de lângă ei, căldura-i învăluie pe cei doi ca și când ar fi intrat într'o apă căldută.

— Brr! făcu Vasilică, „Jarnă ticăloasă! El se șgudui, ochii i se înlăcrimară.

— Tac la os", răspuse Petrișor.

Ei dădură peste cap păhărelele pe cari le a-

dusese chelnărul, și începură să erontăne coarnele. Chelnărul stătea încă lângă ei.

Înc'odată? întrebă el privind spre Vasilica.

Pe-o clipă cei doi se priviră, apoi Petrișor zise:

Ei, fie înc'odată!

Chelnărul se depărtă repede. Nu era de fel mirat că oamenii aceștia încep cu racliu. De peste zece ani, de când îi cunoaște, știa că așa li-e felul.

Cei doi fărtați după ce băură și racliuul acesta se ridicară, își depuseră paltoanele și șezură din nou. Aveau senzația că se lungesc, că li se descheie, percă, membrele: căldura îi gâdălea, o simteau în trup ca o apă caldă.

— Cîmă aici? întrebă Petrișor.

Vasilică îi aruncă o privire de satisfacție, de plăcere, ca și când ar fi voit să zică: „e prea bine aici. Nu mă mișc".

Înainte de cină mai baură unul câte două halbe, fumară țigari, făcând ori unu ori altul mișcări cîndate pe scaun: îi dogorea cuptorul de lângă ei, și totuși nu se îndurau să treacă la altă masă mai depărtată. Obrazii lor căpătără o vie roșată și pareau foarte veseli, foarte, bine dispuși. Monstrul cel negru se încinsese acum c'un lat brâu roșu, mai lat ca pe orice păntec de protopop, și cei doi fărtați își întorceau acum capetele peste umăr. De-odată ceva mirosi a pârliț.

Ne pârlițim frate! Să-l dai dracului de chelnăr", zise Petrișor sculându-se repede. „Treceți la masa asta".

Ei trecură la o masă vecină și numai decât locurile lor fură ocupate. Erau alți înghețați, cari abia acum intrară în restaurant.

Chia, domnilor? întrebă chelnărul apropiindu-se de cei doi fărtați.

Ei, să vie cina! răspuse Vasilica.

Ș'o păreche de cel ca optzeci?

Nu, nu trebuie vin, răspuse Vasilica.

Nu trebuie, adause îndată Petrișor.

Se poate? Avem...

„Aveți... n'aveți, treaba dumnitale", îl întrerupse Petrișor. Chelnărul dispăru.

Cum se'ndeasă în om! făcu Vasilică.

Ei începură să cîneze foarte rău dispuși, când unul, când altul își aruncă privirile pe masa, cântând ceva ce nu era acolo. În restimări vr'unul din fărtați își întindea chiar mîna ca și când ar fi voit să iee ceva de pe masă să ducă la gură. Mestecau din ce în ce mai în silă, înghiteau mai greu, și ochii lor erau tot mai înfrigurăți. Abia-și consumară de jumătate porțiile, și amândoi își puseră în fariuri cuțitașul, furcălița.

Oitara și priviră tăcuti în masă.

De-odată Vasilica își ridică privirile.

Ce zici?

Să vie! suspina Petrișor.

Chelnăr, să vie o păreche! strigă Vasi-

Circumscripția Corița. Cea mai veche școală primară înființată în această circumscripție e cea din com. *Pleasa*. Ea a fost ridicată cam pe la anul 1883. Satul Pleasa cuprinde peste 300 de familii românești; el are o biserică comunală. Elementul național e atât de puternic, încât partidul grecoman a fost desființat. La 1884 s'a înființat în *Corița* o școală primară: azi sunt două, de fete și de băieți; numărul școlarilor e de 120 și a fetelor de 80. Tot în 1884 s'a înființat în vechiul oraș *Moscopoli* o școală primară de băieți, iar după trei ani s'a înființat și una de fete. E de notat că *Moscopoli* și-a avut tipografia sa românească încă acum o sută de ani în urmă. Și au avut românii aici și o biserică care azi însă a căzut în mâna grecomanilor, din pricină că murind preotul român n'a fost cine să-l înlocuiască. Comuna *Șipsca* are azi o școală primară mixtă cu doi institutori și o institutoare, după ce mai întâi avusese o simplă școală primară de băieți. Comuna *Șipsca* e pur românească; ea are și o biserică a comunității. Comună pur românească e și *Nicea* cu o școală primară mixtă înființată la 1890. Tot școală primară mixtă are și satul *Biscuchi*, sat care are și o biserică, închisă însă iarăși din cauza morții preotului român. Comuna *Lânca*, satul natal al dlui Leonte are o școală primară înființată la 1908 de către soc. de cultură macedo-română din București. Satul e pur românesc și are și o biserică a comunității.

Circumscripția Elbasanei. Elbasana are două școli primare, una de băieți și alta de fete. Tot așa și orașul *Ohrida* căruia trebuie să-i adăogem o biserică în care slujesc permanent doi preoți și doi cântăreți. Comuna *Struga* are iarăși două școli, de băieți și fete. În *Bella de sus* e o școală mixtă, în *Bella de jos* o școală de băieți și alta de fete.

Satul natal al marelui răposat mitropolitul Andrei Baron de Șaguna, *Grabova*, a avut până la 1905 o școală primară; s'a închis însă din lipsă de fonduri (!) La 1911 însă au deschis-o din nou românii. Satul are și o biserică comunală; elementul național e precumpănitor. Mai e o școală primară și în com. *Terana*.

Circumscripția Berat. Până la 1905 orașul Berat avea un gimnaziu românesc, care însă s'a închis tot din lipsă de fonduri (!) În locul lui funcționează două școli primare sub conducerea patriotului fost director al gimnaziului d. Haralambie Gugeamani. Comuna *Frașari* locul de origină al Fârșioților (Moșii Pindului) a avut o școală primară dela 1894 până la 1912, când iarăși s'a închis din lipsă de fonduri (!). De remarcat e că Fârșioții pe aici nu-și zic aromâni, ci *români*. De altfel ținutul acesta din jurul Frașarului e cu totul românesc. Așa sunt satele *Costreți*, *Cortesi*, *Zavalean* etc. Populația de pe aici în nenumărate rânduri a cerut să i se deschidă școli primare. Nu li s'au mulțumit cererile probabil tot din lipsă de fonduri! În sfârșit cea mai românească parte e acca cuprinsă în *Mizuchia* unde elementul românesc e atât de conștient și gelos de puritatea lui încât nu înțelege să se amestece prin înrudiri de sânge cu alte neamuri. Și ținutul *Mizuchiei* a cerut școală românească, necăpătându-o însă nici până azi!

Aceste toate școli primare pe care le-am înșirat până aci sunt întreținute de statul român prin legatele lăsate de macedo-românii răposați în România. Trăind de atâta vreme în contact cu albanezii, românii văd cu simpatie curentul pornit pentru independența Albaniei și autonomia Macedoniei. *Ei înțeleg că această independență trebuie să le rezerve o egalitate în biserică, școală și administrație, întru cât românii din Albania formează peste un sfert din populația totală a provinciei.* Numai Albania de nord numără peste 90 de mii de suflete. Nu ne îndoim nici o clipă în a crede că s'ar putea naște certuri de preponderanță între noi și Albanezi; cum spuneam: *noi totdeauna am trăit în cea mai bună înțelegere.*

O altă dorință mare a românilor din Albania și Macedonia, dorință pentru care ei au luptat de atâta vreme, e *înființarea unui episcopat român*, la rigoare, față de schimbările politice prezente, și a unui episcopat albaniano-român.

În rezumat, cam aceasta e soarta culturală, școlară, a Albaniei de nord. Elementul românesc e conștient de originea, puterea și însemnătatea lui. El se întărește necontenit prin toate mijloacele. Nu pot vorbi acum instituțiile filantropico-economice care dat un mare avânt energiei noastre.

De sigur — a încheiat cu multă mâna d. Balamace — *ducă s'ar fi mulțumit cererile de deschiderea de școli, dacă nu s'ar fi închis măcar cele existente — vreau să văd dacă Regatul liber ar fi privit mai cu atenție frântura de români din sud — astăzi ne-am fi găsit cu mult mai tari, pozițiile noastre ar fi fost mai trainic întărite, și în consecință, revendicările românilor ar fi avut mult mai mare autoritate.* S. Car.

Lupta preoțimei sătmărene. *Ni se depuse Conferența din Baia-mare, ținută ieri în 6 decembrie, a succes splendid. Au fost de fapt aproape toți preoții loviți de „Christifideles”, votat o moțiune entusiastă, cuprinzând desigur surile cele mai energice. Raport urmează.*

Chestiunea Macedo-Românilor. Ziarul man „Pester Lloyd” publică în numărul din 7 Dec. un remarcabil articol de fond de „Problema macedoneană și interesele românești”. După ce se ocupă cu actuala situație ternă a României face o detaliată expunere a situației geografice și etnografice a României din Macedonia, vorbește de școlile românești întreținute de statul român, de cei peste 600 elevi din o sută de școli din Macedonia, de getul de 700.000 franci destinat anual acestor școli, iar la urmă vorbește pe larg de legăturile dintre Greci și Români și despre urgiile armate grecești față de macedo-români, atrăgând atenția marilor puteri față de justele pretenții ale țărilor noastre și cerând o autonomie după modelul Elveției, pentru Macedonia. Articolul acesta, bazat pe date autentice și publicat într'un ziar infimos, va aduce cel mai bun serviciu comunității românești.

Opoziția și legile excepționale. Din parlamentul din Budapesta opoziția a protestat puternic împotriva măsurilor draconice prevăzute în legile excepționale votate, pe nerăsuflăte și cu o închiși, de majoritatea partidului muncii. Opoziția, voind să-și scuze fapta, a făcut neglijentă nemai auzită și a arătat ziaristilor dela

lică. Apoi, apropiindu-se cu scaunul de Petrișor, ca și când ar voi să-l mângăie, îi zise:

— Vom începe cu altă seară. Pe geru ăsta trebuie să gustăm ceva.

— Vom gusta și iar vom cădea la patimă, oftă Petrișor.

Cei doi fărtați nu făcură chei din noaptea trecută, când își luară o hotărâre mare ca să se lase de băutura chiar din ziua următoare. De vin să se lase, căci rachiul și berea nu obișnuiau nici odată să bea decât câteva pahare. Vinul le înghițea tot ce puteau câștiga cu multă muncă de dimineața dela șapte până seara la șase.

— Vom lua numai o păreche, insistă Vasiliță.

— Asta se înțelege de sine, răspunse Petrișor.

Vinul fu adus; înfrigurați umplură paharele, îl sorbiră, se răcoriră, se stâmpărară, și numai decât furculițele și cuțitașele începură să țincănească: ce doi fărtați căpătară un apetit de lup. În gâtjej simțiră o dulceață deosebită, o dulceață lipicioasă.

— Mai înainte mâncară în silă, tăcuți, acum râdeau cu hohote, se lăsau pe spate, plesneau din degete, și nu-și mai sfârșeau poveștile. Era ciudat faptul că, cu cât se imputina vinul în sticlă, cei doi fărtați erau tot mai animați, și când sorbiră și cel din urmă strop, gălăgia ce se ridica dela masa lor era așa de mare încât mulți își întoarseră capetele spre ei. Nici

Vasiliță nici Petrișor n'ar fi privit la sticla goală pentru toată lumea. Dar chelnărul îi înțelese, se apropie cu pași ușori de șoricel, o lua, o umplu din nou și o puse pe masă. Ca și când nimic nu s'a fi întâmplat, Vasiliță umplu paharelele, băură, dar acum gălăgia lor conținu de-odată, începură să povestească confidențial.

În sală intrau mereu oaspeți noi; decâteori se deschidea ușa intra în sală, învăluindu-se, cernându-se repede, noursă de bură, de frig. Cei mai mulți dintre oaspeți cinară aici, alții, cari veniră mai târziu își comandau numai vin. Vinul dela „Europa” era vestit. Decâteori se depunea vr'un non palton, în jur se răspândea un miros de frig, de zăpada, improspăta pe o clipă aerul cald, plin de fumul vinețiu al țigaretelor, apoi unda aceea răcoroasă dispărea, era înghițită, suptă de aerul sălii. Noii veniți își frecău palmile, urechile, tropoteau din picioare, tușau, se frământau un bun restimp, până ce la urmă se linișteau. Unii aduceau câte-o păreche de mustață înțepenită, înghețată, care-i strângea sub nas, și care începea să se moaie, picurând, îndată ce intrau în căldura restaurantului.

Intrat odată aici, nime nu se grăbia să ese. După ce se desmortalău de ger, căldura nouă ce-i coplesia, îi întinerea parcă pe toți. Afară, cu cât se făcea mai târziu, gerul era tot mai mare, geamurile restaurantului se umplură toate cu uriașe flori de ghiță.

Cei doi fărtați începură chiar să-și umple

paharele din a patra păreche, când Petrișor bătu cu palma peste frunte, oftă, și puse pe masă paharul pe masă.

— Ei, ăsta e semn rău! E semnul celui rău, posibil, zise el cu durere.

— Ce semn? întrebă uimit Vasiliță.

— Să-mi uit așa!

— Ce să-ți uiți?

— Asta înseamnă că memoria mea începe să mă părăsească! oftă Petrișor.

— Dar bine, frate, ce-ai uitat? Ce tot spui?

Ei se priviră cu ochii nesiguri. Lumina căuse umpleau privirile lor. Și de băutura și de căldură nu mai puteai citi nimic sigur în ochii lor.

— Uite ce-i! zise repede Petrișor. Azi descoperit un cuib! Da' ști un cuib! Și un cuib cum nu se mai află! Iată pentru ce zic: că-ți uit așa!

— Un birt nou?

— Da, un birt nou, ș'un vin, ș'un chelnăr! Ptiu! mari păcate am că te-am lăsat să-ți uiți aici la „Europa”, și nu te-am dus acolo.

Cei doi fărtați începură să povestească taină. Din când în când Petrișor făcea gesturi largi, arătând, se vede, direcția în care se afla birtul cel nou. Apoi părând că Vasiliță nu pricepe, nu se poate orienta, Petrișor făcea creion și pe pânza udată de vin începu să deseneze gălăgii care se încrucișau, se frângeau, și trebuia să închipui străzile. În tot restimpul călătorii cea ei băură merou din vin, și când în

Lloyd" actele secrete ale unui consiliu de război secret, cari se referă la proiectele de lege excepționale, făcute de coaliție încă din vremea guvernului actual vrea să-și scuze legile-și proiectele, referindu-se la proiectele coaliției, pe care se vede că proiectul coaliției prezintă numai câteva restricțiuni ale libertăților cetățenești, garantate prin constituție, pe când guvernul actual a suprimat aproape toate drepturile cetățenești. Suprimarea aceasta s'a făcut în interesul coroanei, și în interesul oligarhiei maghiare.

Șefii opoziției au ținut ieri o ședință intimă la domiciliul lui Kossuth acasă, unde s'au ocupat cu proiectele excepționale pe cari le va depune pe biroul camerei actualului guvern. E interesant cum apar foștii miniștri de învinuirea că ei au prezentat acele proiecte de legi, și anume fiecare în felul temperamentului său.

"Excelența" Sa d. Apponyi vrea să vadă cu proprii ochi protocolul din consiliul de miniștri din vremea coaliției, iar „excelența" Sa d. Andrássy povestește că în decursul dezbaterilor din acel consiliu a leșinat de două ori... „Excelența" Sa d. Kossuth se scuza că fiind bolnav n'a putut să meargă la școală. — pardon, — la consiliul de miniștri. De aceea el nu știe nimic despre rezoluțiile acelui consiliu, trebuie că alt cineva a făcut comedia și a încălțat protocolul. Mai târziu... când ești bolnav...

Sanționarea hotărârilor delegațiilor austro-ungare. Nimăruș de azi al Monitorului oficial publică hotărârile delegațiilor austro-ungare, prevăzute cu clauzula aprobării din partea Austriei.

Depunerea jurământului de către noul episcop al Lugojului. Ni se anunță din Viena că noul episcop al Lugojului H. Sa Traian Valeriu va depune jurământul în fața Maj. Sale împăratului Lumii în 9 Decembrie. Tot atunci vor depune jurământul și noul primat al Ungariei Csoroch János și noul episcop sârbesc de Buda-Pesth, Gheorghe Zubkovits.

Contele Berchtold în audiență la Maj. Sa. Ieri înainte de amiază, -- după cum ni se anunță din Viena, -- Maj. Sa împăratul a primit în audiență pe ministrul de externe contele Berchtold. Contele Berchtold a petrecut aproape o oră la Maj. Sa.

Schemua la Berlin. „Nationalzeitung" este informată că șeful statului major austro-ungar, generalul Blasius Schemua ar fi sosit la Berlin.

Față cu știrea aceasta neconfirmată încă, în Viena se afirmă că, generalul Schemua n'a părăsit capitala și astfel n'a putut sosi la Berlin.

Funerariile lui Caragiale.

Afluența publicului la biserica s. Gheorghe. — Coroanele. — Asistența. — Serviciul divin. — Discursurile. — Doliul capitalei.

București, 23 Noembrie.

Azi înainte de amiază a fost la biserica s. Gheorghe, un adevărat pelerinaj. Mii de oameni din toate straturile sociale au venit să salute corpul neînsuflețit al celui ce a fost Ion Luca Caragiale. Fruntașii vieții noastre publice, artiști, oameni de litere, profesori, адвоcați și ostași, au defilat azi înaintea cosciugului marelui nostru artist și educator al sufletului național. Elevii școlilor secundare, conduși de profesorii lor, au venit de asemenea să aducă prinosul lor de cinste memoriei marelui Caragiale.

Corpul neînsuflețit al ilustrului prozator și dramaturg, era așezat pe un catafalc, în mijlocul bisericii. O imensă mulțime de lume așezată în piața din față pentru a putea pătrunde în interiorul bisericii. Cu toată ploaia care cădea încontinuu lumea aștepta răbdătoare, plină de dorința pioasă de a se închina în fața cosciugului marelui cugetător și artist al neamului.

Trecuseră orele 12, și publicul staționa încă în piața bisericii Sf. Gheorghe.

Coroanele.

S'au depus pe cosciugul ilustrului mort sute de coroane. În mulțimea lor am remarcat: o splendidă coroană de laur din partea dlui Take Ionescu, șeful partidului conservator-democrat și ministru de interne; o coroană de măci din partea ziarelor „Adevărul" și „Dimineața"; din partea Societății dramatice din Iași; a elevilor liceului „Unirea" din Focșani; a elevilor liceului „Matei Basarab"; Petre și Elisa Missir; elevii liceului din Ploiești; revista „Viața Românească"; Teatrul Național din Craiova; Școala superioară de comerț, Studenții români; Octavian Goga; Delavrancea; Asociația culturală ardelenă; elevii liceului din Galați; Sindicatul zărilor; Societatea scriitorilor români; Teatrul Național din București; redacția ziarului „Universul"; Societatea „Junimea studiosă medicală"; I. Suchianu; C. Dobrogeanu-Gherea; G. Diamandy; Studenții în medicină; I. Anestin, etc., etc.

Inmormântarea.

După ultimele rugăciuni oficiate de P. S. S. episcopul Nifon al Dunării de Jos, au rostit discursuri dlui Take Ionescu, B. Delavrancea, M. Dragomirescu și I. Procopiu. La teatrul național a vorbit d. Al. Davila.

Discursul dlui Take Ionescu.

Jalnică adunare.

Întâmplarea voește să plângă împreună cu dv. pierderea lui Caragiale, atât în numele guvernului, cât și în numele partidului politic din care a făcut parte acest într'adevăr mare român. Alte glasuri mai autorizate vor slăvi pe uriașul artist. Ori cât de elocințe, nu vor putea să exagereze mărimea lui Caragiale. Cât timp se va grăi în limba românească, numele lui Caragiale se va confunda cu însăși literatura noastră dramatică. A fost desigur un teatru românesc și înainte și în vremea lui Caragiale. Dar cântărit alături de opera lui, atârână așa de puțin, încât geniul acestuia, rolul de creator nimic și nimeni nu i-l va putea răpi. Geniul, pentru că Caragiale a știut să dea naștere la atâtea ființe cari nu numai caracterizează de minune în același timp eternul adevăr omenesc.

În aceste creațiuni ale lui Caragiale, s'a manifestat și primul lui contact cu viața politică.

Ridiculizând cu o ironie măească neajunsurile guvernării liberale, Caragiale apărea în mișcarea democratică care este evenimentul de căpetenie al timpurilor moderne. Adevărul e altul. Sub surisul lui de disprețuitor, se ascundea o dragoste caldă pentru năzuința maselor de a-și îmbunătăți cât mai mult condițiile de trai și o încredere nebanuită în credința lor de a se salva prin însăși. La lumina groazniciei vâpăi dela 1907 s'a văzut limpede și gândul intim al lui Caragiale. A doua zi după catastrofă, toți cei cari au simțit pe umerile lor povara răspunderilor au fost nevoiți să-și facă o revizuire de conștiință. În ființele înguste din această revizuire a ieșit o mai mare teamă și neîncredere. În firile bogat înzestrate, examenul de conștiință a fost izvorul unei și mai mari încrederi în atotputința democrației. Caragiale stă în fruntea acestora din urmă.

Din acel ceas cei cari nu-l cunoșteau decât din aparență, au văzut cu uimire un nou Caragiale. Iar când un an în urmă, partidul nostru și-a început cariera, pribegind pe tot pământul României ca să stringă adesiunile sufletesti. Caragiale ne-a făcut onoarea, neprețuita onoare să ne dea dovada încrederii, făcând să intre apostolia lui în cadrul sforțărilor noastre.

În această nouă activitate a lui Caragiale, partidul nostru a câștigat, de sigur, o deosebită

Vasilică își duce un deget la fruntea osoasă, făcând un „a-a-a" de înțelegere, în sticlă nu mai era nici un trop de vin.

— O la- pla- Plata! strigă Petrișor chelnărului.

Esiră clătânându-se, și cât ce apucară în stradă se luară iar de braț. Felinarele priveau din negură ca niște enormi ochi de buhă, cu cercănele galbenii în jur. Trotuarul era slab iluminat, și hura rece se cernea până jos pe astăluțul înghețat.

Ori pentru ger, ori pentrucă era ceas târziu din noapte trotuarele erau pustii. Pașii celor doi călători răsunau departe. Frigul începu să-și piște de urechi și de mâni mai întâi, dar focul lăuntric nu le dădea pace, ei vorbeau tare în noapte, și străzile pustii răsunau adânc de glasurile lor. În restimpuri se opreau, hohoteau, se sărutau chiar apoi porniau din nou, clătânându-se.

— Pe-aici, Petrișor? întrebă din când în când Vasilică.

— Las' să te conduc, ce dracu, n'ai atâta încredere în mine.

— Ba am, dar mi se pare...

— Să nu ți se pară nimic. În câteva minute ajungem. Ei coteau pe uliți, se iveau sub vr'un felinar, apoi dispăreau repede în negură; numai râsul și vorba lor spartă, se mai auzia.

Un sergent de stradă, când intrară într-o uliță principală, îi făcu atenți să meargă în liniște, să nu conturbe odihna oamenilor.

Noi mergem la „Nucul aurit", îi răspunse mâniat Petrișor.

— Dar' asculta Petrișor, mi se pare că ră-tăcim; domnule sergent, e pe-aici restaurantul „Nucul aurit"? întrebă Vasilică.

Dar Petrișor îi strânse cu puterea brațul, și, revoltat la culme, începu să-l târască înainte.

— Ne mai pomenit! Să n'ai atâta încredere! Să te demiti până la un sergent de stradă. Ce va fi gândit? Că suntem niște beți cari numai știm încătrău să mergem".

Petrișor spuse cuvintele acestea cu furie, târându-l meru înaintea pe Vasilică. Acesta nu mai răspunse nimic, se lăsa dus de prietin, deși-i părea că n'au apucat în direcția bună. De altfel se putea înșela, căci era tot mai deasă, și nimic nu se mai putea desluși cum se cade.

Deodată Petrișor se opri, îl privi triumfător pe Vasilică.

— Ei, ce mai zici acum? Te'ncrezi în mine? Acesta e birtul?

— Vezi c'am ajuns. Uită ferestri, privește usa! Un local cu totul modern.

— Adevărat, răspunse Vasilică. Dar' să intrăm. Mi-e frig al dracului, e destul de departe „Nucul aurit".

— Departe, nu zic ha, dar' face! Să vezi ce mai vin!

Ei intrară în birt. Prin fumul de tutun se zăreau oaspeți și la ceasul acesta târziu din noapte. Unii jucau cărți, alții închinau din păhărele și povesteau tare, inflăcărați.

— Poftim! zise Petrișor, unde mai afli lumină pe vremea asta? La „Europa" de pildă, de mult va fi închis.

— Oamenii trag unde-i vinul bun zise Vasilică.

Îndata ce intrară în căldura stătută, acra, din lăuntru -- erau ceasurile trei după miezul nopții -- celor doi călători li se păru că capetele li se umplu c'un fel de fum amețitor. Zimbând meru lăsară să-i desbrace chelnărul, care îndată ce-i zări, se înființa lângă ei, apoi, râzând Petrișor îi zise:

— Mai este vin de care am băut azi la trei?

— Mai este, cum se nu, răspunse chelnărul. Râdea și el, și obrazul i se lungi într'un chip deosebit, umplându-i-se de pârâiase.

— Vezi-l cum îmi ride? Mă cunoaște! zise satisfăcut Petrișor. „Stăpănu, m-a văzut odată și m-a și recunoscut.

Acum râdea și Vasilică. Chelnărul aduse vinul, ei îl gustară cu vârful limbii, cu cerul gurii, își clătiră cu el gura, și, spre marea satisfacție a lui Petrișor, Vasilică declară.

— Ulei!

— Nu ți-am spus?

— Ș'o aroamă! Într'adevăr trebuie să te felicite.

Se felicitară imprumutat și băură.

Într'un târziu Vasilică zise:

— Ști că și mie'mi pare cunoscut chelnărul ăsta?

— Nu se poate!

strălucire. Dar, arta românească a câștigat și mai mult. S'a îmbogățit cu un giuvaer nestimat: elocința politică a lui Caragiale. Din oraș în oraș, Caragiale însoțindu-ne în mersul nostru, a semănat pretutindeni cu dărnicia prodigului acele capete de operă ale elocinței politice, cari vor rămânea spre gloria lui și a neamului întreg. Cugetător adânc și artist impecabil, Caragiale a înălțat și înobilat vorba dela întrunirile publice, aceeaș vorbă care, lipsită de talentul lui, fusese pentru el, altă dată, subiect de nemiloasă ironică.

Și s'a dus dintre vii, tocmai în ajunul zilei în care era să se îndeplinească, în sfârșit, una din rarele și modestele lui dorințe să ducă puterea lui de judecată și bogăția lui de imagini, la tribuna parlamentară, și să ne dea spre minunarea și delectarea noastră încă o dovadă despre universalitatea geniului lui, și despre a-dâncimea pătrunderii lui politice.

Moartea lui Caragiale, așa de timpurie, este o adevărată jale pentru toți Români. Pentru noi, această jale este cu atât mai covârșitoare, cu cât am avut norocul, ca ultimii ani ai scurtei lui vieți, să petrecă în mijlocul nostru, și să ne dea astfel prilej să cunoaștem de aproape, sub strălucirea artistului, farmecul omului, căldura prietenului și devotamentul tovarășului.

Au mai vorbit dnii: Barbu Delavrancea din partea generației de scriitor a lui Caragiale, Mihail Sadoveanu, din partea societății scriitorilor români, Mihail Dragomirescu, din partea universității și Al. Davila.

Fie-i țărina ușoară!

Dela „Asociațiune”

--- Circulară către direcțiunea despărțămintelor „Asociațiunii”. ---

Domnule director!

Vremurile grele în cari trăim ne impun o apropiere sinceră de popor cu gândul curat de a-l smulge cât mai curând din întunerecul neștiinței și a-l ridica în rîndul neamurilor culte, conștie de menirea lor pe lume. Viitorul poporului nostru numai atunci va fi asigurat, când el va avea o puternică cultură națională, care îl va ajuta în lupta pentru existență alături de celelalte popoare.

Condiția primă a oricărei culturi conștie e cunoștința de carte, fără de care astăzi un popor nu-și mai poate îndruma soarta pe cărări mai bune. Scăderea cea mai mare a poporului nostru e tocmai lipsa cunoștinței de carte. Putem spune că analfabetismul e cauza la mai toate relele de cari pătimizește poporul nostru.

Ba da, se poate. Franț strigă Vasilică.
Chelnărul veni numai decăt.

— Și pe dumneata te cheamă Franț? întrebă uimit Petrișor.

— Da, sunt Franț Șuster.

— Curat ca pe chelnărul dela „Europa” zise uimit la rîndul lui Vasilică.

— Sunteți frați? îl întrebă Petrișor tot mai înghețat de asemănarea ce era între chelnărul de-aici, dela Nucul aurit, și între cel dela Europa.

Sasul îi privi puțin, neînțelegând, apoi de-odată, zimbînd ciudat, le zise:

— Nu, sunt văr din frați cu acela pe care-l cunoașteți dumneavoastră. Mai o păreche?

— Mai, iubite, mai dragă domnule Franț, zise Petrișor.

— Ce întâmplare ciudată! se miră Vasilică.

— Adevărat ciudată! răspuse Petrișor.

Ei băură, mulțumiți, până în zori în restaurantul dela Europa, și nici odată nu s'au indoit că'n noaptea aceea au cheuit în birtul cel nou, la „Nucul aurit”.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

E timpul suprem ca toți cărturarii să se aștearnă pe muncă serioasă pentru a scăpa pe țărani de rușinea analfabetismului, care constituie o primejdie pentru însăși existența națională a poporului nostru.

În anii din urmă „Asociațiunea” și-a dat toată silința să organizeze cursuri de analfabeți. În multe părți ele au reușit și au dat rezultate înfructuoase. Pilda Asociațiunii a fost urmată și de consistoarele din Sibiu și Blaj. Nădăjduim că în curând și celelalte consistoare o vor sprijini în această străduință a ei.

Asociațiunea își ține de datorință a îndemna și în acest an toate despărțămintele sale să reieze aranjarea cursurilor de analfabeți în toate comunele de pe teritoriul despărțămintelor.

În ce privește organizarea acestor cursuri să servească de îndrumare următoarele:

1. Directorii despărțămintelor să trimită această circulară domnilor preoți și învățători, invitându-i ca într-o Duminică sau sârbătoare, după terminarea slujbei, să aducă la cunoștința poporului înființarea cursului de analfabeți, explicându-le însemnătatea lui. În aceeaș Duminică să înscrie pe toți țărani (bărbați și femei), cari doresc să urmeze cursul.

Propaganda pentru înscriere să umneze și după aceea la toate ocaziile potrivite.

2. Cursurile vor dura de regulă din Noembrie până în Februarie. Cursurile se vor ținea în fiecare săptămână în 3—4 zile, câte 2 ore, mai ales seara. În caz când numărul celor înscriși la curs ar fi prea mare, se vor împărți în grupuri (grupul femeilor și bărbaților sau grupul tinerilor și bătrânilor). Cursurile se vor ținea în școală sau în alt local potrivit. Cheltuețile de încălzit și luminat le va suporta comuna politică sau bisericească eventual se vor acoperi dintr-o colectă făcută între cei înscriși la curs.

3. Cursurile vor fi ținute de preot sau învățător. Se vor propune după metodele cunoscute următoarele obiecte: 1) Cetirea, 2) Scrierea și Socoteala.

Pentru Cetire, Asociațiunea, la cerere, împarte gratuit atâtea Abecedare de I. Bota, câte are lipsă fiecare comună. Pentru acest scop trebuie să se cunoască numărul ascultătorilor și fiecare comună să ceară numai atâtea abecedare de câte are lipsă. Ar fi păcat ca abecedarele să se risipească fără nici un folos.

4. La sfârșitul anului se va face un examen, în fața directorului despărțămîntului sau a unui membru al comitetului cercual, eventual a propopului. Examenul va fi publicat și după terminarea lui se vor aranja și alte serbări (coruri, reprezentații teatrale, jocuri etc.) Cei cari au făcut progrese mai mari, vor fi distinși cu câte un premiu (de pildă un abonament la „Biblioteca populară a Asociațiunii” sau la o foaie populară).

Înainte de examen se va face din partea instructorului o listă a celor ce s'au prezentat. Această listă semnată de instructor și de președintele examenului, se va înainta comitetului central al Asociațiunii.

Pentru a răsplăti întru câtva munca săvârșită, comitetul central a decis să împartă zece premii de câte 50 cor. între acei învățători, cari până la 1 Mai anul 1913 vor dovedi că au instruit în scris și cetit mai mulți analfabeți în cursul iernii 1912/13.

Pe lângă aceste premii, despărțămintele sunt rugate să împartă și alte premii, fie din averea lor, fie din donațiunile băncilor și particularilor.

Un mijloc foarte bun pentru a trezi între țărani nestiutori de carte interesul față de scris și cetit sunt șezătorile culturale, care trebuie să se țină Duminică și în sârbători. La aceste șezători să se discute cu țărani chestiunile ce-i interesează pe ei, apoi preotul sau învățătorul să le povestească întâmplările mai însemnate cetite prin gazete, să le cetească din vre-o carte bucată potrivite, să cetească chiar și câte un țărăn priceput, iar tineretul să declame și să cânte diferite poezii și cântări.

Aceste șezători dau viață scrisului și cetitului, pe care le învață ceice urmează cursurile de analfabeți. Poporul încetul cu încetul trebuie dedat, ca cunoștințele lui de carte să le întrebuințeze în viața practică pentru trebuințele lui reale, căci altfel toată învățătura lui n'are nici o valoare.

Cu ocazia șezătorilor, cărturarii să explice țărănilor rostul Asociațiunii, să-i îndemne să înscrie membrii ajutători, arătându-le broșurile ce le primesc în schimbul taxei de 2 cor. și cîntindu-le din aceste broșuri.

Tot cu ocazia acestor șezători să se înființeze și agenturi de ale Asociațiunii.

Atragem atențiunea tuturor directorilor despărțăminte, a preoților și învățătorilor, că cursurile de analfabeți nu pot fi oprite de organele administrative ale statului, fiindcă, conform statutelor aprobate de guvernul țării, Asociațiunea e îndreptățită a aranja asemenea cursuri, cari țintesc promovarea culturii noastre.

Dnii directori ai despărțămintelor, în raportul lor anual către comitetul central, să raporteze despre toate cursurile de analfabeți, ca s'au ținut pe teritoriul despărțămintelor, chiar și când ele s'ar fi ținut în cadrele Asociațiunii.

Sibiu.

Andrei Bârșeanu m. p. Oct. C. Tăslăuanu m. p.
prezident. secretar.

Cronică din Paris.

Maurice Barrés despre bisericile din Franța.—Dețănului grave asupra antimilitarismului în armata franceză. — Noua piesă a dlui Henry Batalla.—Publicitatea la teatru.

Paris, 3 Decembrie.

Sesiunea parlamentară din anul acesta, care s'a început de curând, ne-a dat până acum între altele două sedințe de interes deosebite. În cea dintâi la care am asistat și eu, am avut prilejul să ascult glasul sobru și cam sever al dlui Maurice Barrés și să admir frazele armonioase și strînse ale ilustru scriitor. D. Barrés a ținut un discurs foarte aplaudat în chestia bisericilor din Franța. Dsa protestat împotriva tendinței contemporanilor noștri de a lăsa în părăsire aceste duiose mîntuiri ale trecutului, aceste focare ale credinței bi-milenare. Deputatul a cerut guvernului Republicii să îngrijească de pioasele clădiri, dintre cari cele mai multe amenință să se dărîme, grație puținelor îngrijiri ce li se dau. Vorbirea dlui M. Barrés n'a produs însă efectul la care eu toții ne așteptam. Emoționantul d-sale apel nu a convins pe toată lumea. S'au găsit deputați socialiști cari i-au răspuns cu curtoazie, dar cu o perfectă divergență de idei. Și guvernul a hotărât ca statul să îngrijească de acum înainte numai de acele biserici care prezintă vre-o valoare arhitectonică sau istorică mai deosebită și cari se vor clasa printre monumentele istorice, iar nu de toate bisericile în bloc, dupăcum o-ruse cu o emoțiune așa de frumoasă dl Maurice Barrés.

Sedința camerei deputaților dela 29 Noembrie a prezentat un interes cu mult mai grav. S'a dezbătut chestia institutorilor sindicați, a acestor apostoli primejdieși ai antimilitarismului cari știu că au fost revocați în urma mizerabilei lor cooperare la și mai mizerabila societate numită „Sou du soldat”, care împarte bani și broșuri de propagandă antipatriotică prin căzărmi.

D. Méssiny, fost ministru de război a făcut cu acest prilej, destăinuirii de o gravitate excepțională.

În Iulie și August 1911, a spus dl Messiny, în epoca incidentului dela Agadir, evenimentele p-runciseră ministrului de război să cumpănească fără slăbiciune măsurile pe cari le-ar fi avut poate de luat atît din punctul de vedere exterior cît și interior, în așteptarea unui eventual război cu Germania. Cu acest prilej, d-sa și-a putut da seamă de nefasta propagandă a antimilitariștilor, cari îi aveau focarele lor în vre-o șaisprezece regimente. O anchetă severă descoperi în aceste regimente scrisori odioase de cinism. Toți acei soldați cari le scriseseră erau afiliați la opera „Sou du soldat”. Ei își promisese că într'un caz de război să ocupe posturile unde acțiunea lor ar fi putut fi mai netaștă. Așa, într'un anumit regiment, antimilitariștii erau ocupați în birourile colonelului, maiorului și ale presei, de unde ar fi putut împiedeca și falsifica instrucțiunile mobilizării. După cum se vede, o adevărată operă de trădare națională.

D. Messiny a pedepsit pe vinovați cu cea din urmă severitate.

Declarațiunile acestea ale fostului ministru de război au cutremurat și îngrozit întreaga cameră deputaților. Cu toții s'au exclamat cu indignare, afară, bine înțeles de socialiști, de deplorabili socialiști.

O notă caracteristică pentru momentul de față și care arată oarecum că oamenii de stat francezi nu cred într'un eventual conflict european apropiat,

următoarea. D. Messiny, în cuvântarea d-sale, spus între altele: „Am tăcut până acum aceste grave acțiuni ale antimilitariștilor; le tăcusem și ales în Iunie 1911. Faptele acestea ar fi putut să dădească încrederea țării în armata sa”. Un deputat, d. Buzon, l'a întrebat atunci pe orator: „De ce le deții tăcut astăzi?” La care d. Messiny a răspuns: „Situția nu mai e aceeași ca atunci”.

— Preocupare serioasă de război nu se simte în noi. E drept că aurul s'a cam rărit și că gazele ne tin în fiecare zi în curent cu mersul tratatelor de pace în Balcani și cu tensiunea austro-germană. Francezii nu cred însă într'un apropiat mare război. Ei nu cred într'insul fiindcă nu-l doresc. Această stare de spirit se desinează și la Germanii și la Ruși. Sentimentul național la problemele europene respinge cu groază posibilitatea unei catastrofe. Și de data aceasta, lumea e convinsă că războiul nu va fi. Să avem mai multă încredere în sentimentul popular decât în depeșile și comunicatele cancelariilor. Când un război este inevitabil, populațiunile îl presimt de mai înainte, ele se infioară la apropierea lui, căci el plutește în jurul nostru, în sufletul nostru, pretutindeni. Astăzi, nu remarcăm așa ceva. Să fim deci liniștiți.

Și Parisul e, într'adevăr, liniștit. Desorientat din vremea războiului turco-creștin, el începe să-și revie în fire, se reîntoarce la preocupările lui artistice, literare, politice și sociale... Că ea mai bună măsură a acestui adevăr ni-o dă în mod sigur presa. De unde acum vre-o două săptămâni, ziarele erau pline aproape exclusiv cu știri de pe câmpurile de luptă, reducând la o proporție foarte restrânsă celelalte rubrici ale lor, astăzi, găsim aceste rubrici pline și interesante ca odinioară. Zărite de seamă ale cărților nou apărute și ale pieselor noi de teatru, îi înflăcărează pe parizieni. Pentru moment, Parisul artistic și literar e preocupat de noua piesă a unui din cei mai iubii autori ai lui, de piesa „Les Flambeaux” ce se joacă de vre-o săptămână în fața unui public entuziasmat, care aclamă în fiecare seară numele lui Henry Bataille.

Locul e prea restrâns, ca să vă pot vorbi mai pe larg despre piesa dlui Henry Bataille. În curând voi reveni asupra ei. Pentru moment vă spun numai că ea este opera cea mai profundă, cea mai mare, cea mai sugestivă și cea mai plină de idei a acestui mare creator de viață. Niciodată d. Henry Bataille, căruia teatrul contemporan francez îi datorăm atâtea capod'opere, nu s'a arătat mai mare poet și mai pătrunzător psiholog ca în ultima sa operă dramatică. Niciodată el nu s'a arătat mai profund cuprins. Critica dramatică e unanimă a salutului în ea al unui capod'operă. Iată ce spune între altele eminența Adolphe Brisson, deopre Henry Bataille: „Grație miraculoasei sale facultăți de a idealiza adevărul fără a-l distruge, d. Bataille înlătură părțile respingătoare ale subiectului. El este intuitiv, simțitor; el posedă penetrațiunea lui Racine, dar nu și sinceritatea sa de expresie și perfectă sa limpezime. Nimic nu e mai surprinzător ca sensibilitatea dlui Henry Bataille, arta sa așa de personală de a lărgi picturile, de a arăta în dosul faptului și al personajului ideea generală care le prelungește, etc. etc.”

Repet, că ultima opera a acestui admirabil scriitor este un triumf, un triumf extraordinar. Sunt câțiva cari nu-l înțeleg în Franța pe d. Bataille. Oh! foarte puțini, este adevărat, și nu spirite din cale afară de luminoase. Cu atât mai rău pentru ei!!

— Fiindcă am vorbit de teatru, să vă semnaliez o stare de lucruri pe cari oamenii cu gust de aci au sfârșit prin a o găsi excesivă. Vreau să vorbesc de caracterul prea american al publicității teatrale.

Sunt într'adevăr mai multe teatre la Paris, cari nu uită niciodată să pună pe afișele lor și numele colaboratorilor cei mai indirecti ai piesei care se joacă. Așa, bunăoară, veți găsi pe aceste afișe numele croitorului care a făcut rochia purtată de dra X. în cutare și al modistei care a aranjat pălăria d-zei Y. În chipul acesta teatrul ia un aspect din cale afară de mercantil care rănește simțul spectatorului ce dorește să vadă în el un produs al nobilului spirit omenesc.

Printre celelalte ziare „Le Temps” s'a ridicat împotriva acestei stări de lucruri cu o vioiciune remarcabilă.

C. R. B.

O manifestație românească în Oradea-mare.

Ziarele ungurești au vânturat vestea, că universitarii români din Oradea-mare ar fi pus la cale o petrecere încălzită și inspirată de o frăție maghiaro-română. Noi n'am voit să administrăm în coloanele noastre astfel de fapte și tocmai la timp ne-a sosit această scrisoare cu lămuririle necesare, desmințând pretinsa „frăție” și stabilind caracterul adevărat al petrecerei de care e vorba.

Onorată Redacțiune,

Referitor la articolul apărut zilele trecute în ziarul unguresc „Ujragyvárad” sub titlul „manifestarea iuriștilor români din Oradea pentru națiunea maghiară” — și reprodus de ziarul „Pesti Hirlop” — țin să constatez, că tot articolul dela alfa până la omega e o minciună sîruntată.

Fapt e, că noi iuriștii din Oradea, văzând lipsa a orice fel de manifestație românească și voind a pune capăt amorțalei prin aranjarea unor șezători și petreceri românești, spre desfășurarea programului nostru am aranjat în 1 Decembrie a. c. seara o convenire socială în restaurantul din loc „Rimanóczy.”

Aici apoi salutând oaspeții și constatând cu durere lipsa celor mai mulți din membrii inteligenței din loc, mi-am făcut obiecțiunea, că nu mofturi, nu pofta de petrecere, ci motive mai adânci, mai actuale ne-au îndemnat a aranja chiar acum în timpul cel mai critic convenirea aceasta. Cu durere și regret a trebuit să constatăm, că noi românii și mai ales noi cei de aici din loc nici azi când solidaritatea slavă se impune așa de grav Europei întregi nu suntem și nu știm a fi solidari nici pe teren politic, nici economic și nici cultural, ori mai bine zis social. Deși azi, când am ajuns iarăși în starea cea mai critică, când românimea stă în punctul de conflagrațiune a elementului slav și german, am avea mai mare lipsă de conlucrare comună, de solidaritate pe toate terenele.

Aceasta solidaritate ni e idealul pentru care am vrea să luptăm și noi iuriștii din Oradea pe terenul cel mai competent nouă, pe teren cultural-social, încheșând aici o viață românească cu literatură, cântece și jocuri românești, cerând spre ajungerea idealului nostru sprijinul acelora, cari sunt competenți și capabili a lucra pentru o atare consolidare și pe teren economic și politic.

D. Dr. Coriolan Papp, directorul executiv a „Bihoreni” felicitând tinerimea în numele oaspeților a luat cu bucurie act de mișcarea și conlucrarea tinerimei pe terenul cel mai potrivit pentru ea.

A vorbit apoi Dr. Dem. Lascu spunând că azi și românii au ajuns să-și verse sângele pentru interesele proprii destul și-l'a vărsat de atâtea ori pentru interesele străinilor, și orice lucrare și cea mai neînsemnată manifestație ce țintește întărirea și susținerea conștiinței naționale este azi de o importanță istorică.

S'a cântat apoi câteva doine și cântări românești, dintre cari „Marșul unirei” cu o însuflețire frenetică, cu ce a avut loc finea seratei depărtându-se fiecare cu impresii și simțăminte de cari nu cred să-i poată fi rușine nici unui român.

Au fost prezenți doamna și d. Dr. Coriolan Papp, d-na și d. Dr. Dem. Kiss, d-na v.ăd. Babi, d-na v.ăd. Egry, d-na Tritea, d-șoara Valeria Kiss, d-șoarele Egry, d-șoara Tritea, d-nii Dr. Oșan, Dr. Gr. Egry, Dr. Teodor Prodanovici, Dr. N. Groza, loc. Cernea, Augustin Bolcaș card. adv. N. Chiș farmacist, Ioan Cerbu, căror domni când le aduc mulțumită în numele iuriștilor cari încă au fost prezenți în număr complet, ca unora, în inimele cărora a aflat ră-

sunet glasul nostru românesc, dându-ne sprijinul în realizarea visului neîmplinit, cu durere și adâncă desamăgire — ca să nu zic rușine — trebuie să constatez, că dintre 90 invitații făcute la simțul și conștiința națională a inteligenței de aici, 70 nu au aflat nici un răsunet absențând fără nici un motiv acceptabil ori scuză și unii domni — cari în trecut de atâtea au avut cutezanța, ca să nu zic nerușinarea, de a-și pretinde rol conducător în viața noastră românească de aici.

Spre cuvenită orientare, cu deosebită stimă:
Oradea-mare, la 6/XII. 1912.

Justin Leontin Anca,
stud. în drept.

Expozițiile de industrie casnică. dela Casa școalelor din București în 1911 și 1912.

De I. Moisil.

Industria națională casnică, care în timpul din urmă a început să ia avânt, prinde din ce în ce rădăcini în țară și în general la neamul nostru de pretutindeni. Persoane particulare, autorități și societăți, își dau toate silințele a o încuraja. În școalele de meserii și în cele profesionale, motivele românești încep din ce în ce a lua locul celor străine și astfel se țintește la renașterea artei românești, atât de disprețuită până mai anii trecuți.

Veim să vorbim de astădată de concursul viguros ce dl Mihail Popescu, administratorul Casei Școalelor îi dă pentru cultivarea industriei casnice la țară.

În acest scop s'a numit o maestră ambulantă dra Zoe Georgescu, care să umble din sat în sat îndemnând pe învățătoare și pe sâtence la cultivarea artei naționale. Casa Școalelor nu s'a mulțumit numai cu atâtea, ci a căutat să se întemeze ateliere, din care sâtencele să poată avea un mijloc de câștig și a se lipsi de a mai purta stambă cumpărată de prin târguri.

Astfel s'au înființat prin indemnul dat de Casa Școalelor, pe baze destul de solide, mai multe ateliere, ale căror produse s'au expus la expozițiile aranjate în sala de conferințe a numitei instituții în cursul lunii Maiu 1911 și 1912 și prin care s'a dovedit, că, printr'o muncă bine chibzuită, se pot da țăranelui nostru noi mijloace de trai.

Astfel erau expuse produsele atelierelor din comuna Drajna (județul Prahova), înființat la 1 Aprilie 1909, după propunerea d-roi Georgescu și a dlui Tomescu, fost revizor școlar. Propunerea a fost bine primită de dl T. Popescu și dl D. Bazilescu învățători și conducători ai băncii „Drajna”. Atelierul se află într'o sală mare de clasă. Lucrătoare sunt zilnic 6—10 fete și femei din sat. Conducătoarea atelierului este d-ra Popescu, fida învățătoare. Capitalul necesar pentru crearea și susținerea atelierului s'a pus de lei 3000. (Se poate însă crea un atelier de țesătorie și cu suma de 1000 lei). Ceece este foarte caracteristic pentru această comună este, că aici nu exista un port național, cum nu există în multe comune din părțile de ses ale țării. Prin stăruința perscanelor amintite, portul național care fusese părăsit, a fost reintrodus și chiar și în satele învecinate, femeile încep a purta din nou pitorescul port românesc. Iată o pildă frumoasă și demnă de imitat de toate comunele din țară, în care frumosul port a dispărut.

2. Atelierul din Gherghița (jud. Prahova), de pe Domeniul Coroanei, s'a înființat la 15 Februarie 1910, cu binevoitoarea aprobare a dlui Gh. Manolescu, șeful Regiei din localitate, atelierul acesta este cel mai bine organizat. Pose-

ELEVATOARE

Afară de cartel.

PENTRU ORICE TREBUINTE ȘI EXPLOATARE.

Fabrică principală: Hamburg.

MERTENS JÁNOS

BUDAPEST VII. bulev. József 30-32.

Telefon. 142—49. Telefon. 142—49.

dă 14 răsboaie și 10 mașini de filat. Se cresc vermi de mătase în mari cantități. Așa în anul 1910 s'a cultivat 160 grame de sămânță din care s'a scos 25 kgr. borangie și care s'a filat în atelier. În anul 1911 s'a înviat 200 grame de sămânță. La atelier urmează 20 de absolvenți ale cursului primar din Gherghița și din satele învecinate. Aceste eleve fac un curs de 2 ani. După ce termină acest curs, parte din ele se duc acasă, unde li se dă răsboaie, iar cele ce voesc a rămâne lucrează cu plată într'un atelier special pentru lucrătoare. Conducătoarea acestui atelier este d-șoara Elena Marian, o bună și harnică maestră, absolventă a școlii de sericicultură din București.

3. Atelierul din Brebu (jud. Prahova) s'a înființat la 1 Octombrie 1910, funcționează cu 3 răsboaie mari sistematice. Este proprietatea d-lui Ioan Morărescu și condus de soția și fiicele d-sale. În atelier se ia o mare dezvoltare, dată fiind dragostea și priceperea ce o au conducătoarele lui.

4. Atelierul din com. Olănești (jud. Vâlcea) s'a înființat la 17 Octombrie 1910 și este proprietatea dlui D. Bădescu, proprietarul băilor Olănești. Funcționează cu 6 răsboaie pentru țesut pânză și 2 pentru covoare. Este condus de d-șoara Elena Tâmpănu, învățătoarea satului. Lucrează fete și femei din sat.

Dl Bădescu face mari sacrificii spre a da atelierului o mai mare dezvoltare, ca să poată lucra sătencele în număr cât mai mare. D-șoara Tâmpănu a dat dovadă de multă hărnicie; pentru aceasta, proprietarul a convenit să-i dea o retribuție lunară.

5. Atelierul din Bufta (jud. Ilfov) s'a înființat la 9 Februarie 1911. Funcționează cu 4 răsboaie și este proprietatea dnei Alexandrina Simionescu și tot d-sa îl conduce. Atelierul acesta, deși înființat de scurt timp, a putut rivaliza cu cele înființate mai de mult, prin lucrările expuse la cele două expoziții.

6. Atelierul din com. Galbenu (jud. R.-Sărat) înființat la 15 Ianuarie 1912.

7. Atelierul dela Rucăr (Muscet), deși de mult timp înființat, totuși n'a funcționat decât când Casa Școlilor s'a interesat de el.

Atelierul acesta este special pentru covoare. Maestră este dna Maria Săbăreanu. Lucrează cu elevele cursului primar, asistată de învățătoarele lor, precum și cu adultele. Atelierul este bine condus și se va dezvolta repede.

Au mai expus lucruri spre vânzare, afară de aceste ateliere și dna Cornățeanu învățătoare în com. Cataloi (Tulcea); d-șoara Elena Filipescu, maestră la școala primară din stolnici (jud. Argeș) și preoteasa Demetru Dobrescu din Leordeni, (Muscet).

Obiectele expuse la expoziție din anii 1911 și 1912 au fost: stoffe de rochii subțiri și groase, stoffe de haine bărbătești, de veste, cămăși de zi și de noapte, bluze naționale, perinițe cusute și țesute, pânză pentru prosoape, șervete, șorțuri, fețe de masă, perdele, așternuturi de pat, stoffe de mobilă, batiste, rochițe pentru fetițe, șorțulețe de mână, cravate, marama, costume naționale ș. a.

Obiectele au fost lucrate în ață, borangie, inșor și bumbac, în 2, 4, 5 și 8 ițe. Lucrurile cele mai apreciate au fost țesăturile în 2, 4, și 5 ițe. Modelele de țesături au fost românești, variate în culori și desennuri; astfel au fost 62 modele de țesături în 2 ițe, cari se deosebeau ca culoare și lucru; 18 modele în 4 ițe, pentru haine, rochii și mobile; 22 modele în 5 ițe, pentru mobilă, veste, cravate, perinițe, săculețe de mână, ș. a.; 5 modele în 8 ițe pentru rochii, bluze și altele.

Obiectele au fost lucrate cu foarte mult gust și au fost foarte mult admirate de vizitatori, între cari foarte multe persoane distinse din București și provincie, aproape toți d-nii miniștri și foști miniștri cu doamnele lor, dl I. Kalinderu administratorul domeniilor *Coroanei*, domnii

membri ai Academiei Române și alte persoane străine, din Viena, Cernăuți, Paris și Berlin. Pentru înființarea acestor ateliere precum și pentru buna lor funcționare, maestra Casei Școlilor se duce aproape în fiecare lună în aceste localități, unde stă 3—10, adesea și 20 zile, atunci când se înființează.

Afară de atelierul din Gherghița, fiind maestră specială, d-șoara Georgescu se ocupă mai mult cu desfacerea țesăturilor, de material, etc.

Se mai observă că atelierele sunt așezate în centre bine potrivite pentru desfacerea produselor, astfel:

1. Drajna, comună așezată lângă Vălenii de Munte, care în timpul verei mai ales este mult vizitată de străini.

2. Brebu având în apropiere Câmpina.

3. Gherghița, pe Domeniul Coroanei.

4. Olănești, stațiune balneară și

5. Bufta, aproape de capitală.

Dăm aici o mică statistică asupra vânzării ce s'a făcut de atelierele mai sus numite la expoziția din anul curent:

1. Atelierul din Drajna a expus obiecte în valoare de lei 1359.45, s'a vândut de lei 1113.—.

2. Atelierul din Gherghița a expus obiecte în valoare de lei 2263.65, s'a vândut în valoare de lei 1940.50.

3. Atelierul din Brebu a expus în valoare de lei 642.10, s'a vândut de lei 603.—.

(Acest atelier a expus numai a treia parte din mărfurile fabricate, restul reținându-l pentru trebuințele din localitate).

4. Atelierul din Olănești a expus obiecte în valoare de lei 462.—, s'a vândut de lei 462.—.

5. Atelierul din Bufta a expus obiecte în valoare de lei 1427.—, s'a vândut de lei 1198.35.

6. Atelierul din Galben a expus obiecte în valoare de lei 183.—, s'a vândut de lei 152.—.

Afară de aceste ateliere au mai expus:

a) Soția dirigentului școlii primare din Bufta în valoare de lei 231.—, s'a vândut de lei 174.75.

b) Soția dirigentului școlii primare din com. Breaza în valoare de lei 400.—, s'a vândut de lei 339.—.

c) Învățătoarea din postul II dela școala primară din comuna Cataloi (Tulcea) în valoare de lei 120.—, s'a vândut de lei 92.40.

d) Atelierul dela Mănăstirea Tigănești lucruri în valoare de lei 495.50, s'a vândut de lei 355.50.

În total, valoarea obiectelor expuse a fost de lei 7583.70, iar a obiectelor vândute a fost de lei 6430.50.

Valoarea obiectelor comandate din nou se ridică la suma de lei 2049.50 și constau din haine bărbătești, bluze naționale, rochițe și șorțuri de copii, prosoape și stoffe subțiri de rochii.

Tot la expoziția din vara anului curent au mai expus, pentru întâia dată, produsele lor alte două interesante ateliere și anume atelierul „D. Mateaș”, de jucării de lemn, din comuna Oancea (jud. Covurlui) și atelierul „Păpușa” de sub direcțiunea doamnei O. Moisiu — din București, păpuși și jucării naționale de papiermaché.

Atelierul Mateaș, s'a înființat în anul trecut din fundațiunea călugărului D. Mateaș, care a lăsat averea sa pentru atelier de jucării de lemn, din comuna sa. Pentru ca să se poată înființa atelierul, Casa Școlilor, care administrează amintita fundațiune a trimis un absolvent al școlii de meserii din Novaci (Gorj) (pe lângă care s'a înființat de cătră dl Spiru Haret, pe atunci Ministru al Instrucțiunii pentru întâia dată în țara noastră, încă la anul 1902, o secție de jucării de lemn) în Germania pentru specializare.

Conducătorul acestei secții a fost, câțiva ani, născutul artist V. Rola Piekarski. După plecarea lui Piekarski din Novaci, secția aceasta a încetat de a mai funcționa. Un elev a lui Piekar-

ski însă, dl Constantin Popescu-Gloden (de a urinat câțiva ani cursurile școlii industriale de la Sonneberg (Turingia), în centrul industriei de jucării din Germania. Deși abia de un an la deschiderea atelierului, care actualmente are-o 12 eleve, produsele expuse au fost de bune și s'au vândut toate.

Atelierul Păpușa care s'a înființat înaintea vre-o doi ani, subvenționat de Casa Școlilor a expus însă lucruri foarte frumoase și admirabile executate. Doamna Moisiu a dovedit că și la noi se pot lucra jucării și păpuși de papiermaché, de toate felurile și în toate mărimile pot concura cu ori care din străinătate. Au expuse diferite tipuri românești precum: țărânce, ciobani, ursari jucând ursul, toți de animale, și în fine păpuși dela cele mai mici (de 10 cm.) până la cele mai mari (de 75 cm.) îmbrăcate în costume românești sau străine. Maestrul atelierului Păpușa, dl Grigore Popescu-Rovinari (Gorj) este absolvent al școlii ramice din Târgu-Jiu și pentru ramura jucării de papiermaché s'a specializat în Germania, cu ajutorul ministrului de industrie și comerț.

În fine, a mai depus și școala de arte decorative din București — atelierul de țesături și anume: covoare, velințe, scoarțe, carambole, persane, sumali (sau arabe), tapete egiptene, chilimuri și patru gobelinuri.

Afară de covoarele, cari erau comandate s'au vândut toate obiectele în valoare de lei 1154.80 și s'au primit comenzi noi în valoare de lei 4680.

Despărț. Bistrița al Asociațiunii

Conducerea despărțământului a adresat matoarea laudabilă cerculară conducătorilor satelor roastre:

E aici postul Crăciunului. Ninge ori plouă. Munca câmpului s'a isprăvit, pășunatul așezat. Tineretul de asemenea n'are joc, căci post. Între astfel de împrejurări Duminică Sărbătorile, mai ales, toată viața satelor e concentrată în mișcările și putoarea crășmei. Aici se adună nu numai bețivii pătimiși, dar și cei mai solizi săteni, ieșind de-acasă să vadă ce se mai direge în sat sunt huni bucuroși că nu trebuie să stea în ploaie și noroiu sau în zădărnici și se pot scuti în tinda crășmei, căci în lăuntru nu mai încep.

Și otrava vinarsului se perândă, se lățește ca un izvor infect din lăuntru și ajunge pe cel și la cei de-afară, căror nici prin gând nu le-a trecut când au plecat de-acasă, că vor ajunge acolo. Și iată-i întorcându-se acasă capul amețit, cu punga goală, ori cu datorie crășmar — cel puțin, dacă nu cumva în stă de beție au avut sfadă, sau chiar bătaie cu nevă. Aceasta se continuă însă de sigur acasă în familie, iar în zilele următoare va trebui încărgă la judecătoria cel puțin ca martor. Așa își prădează mulți săteni Duminică de Duminică agoniscală, moșia, sănătatea, comunitatea, fericirea nu numai a lor, dar și a copiilor strănepoților, căci hoarele, oțica și nebunul sunt de cele mai multe ori urmările beției și moștenesc de copii până la stângerea desăvârșită a neamului lor.

E un proces de distrugere înceată, dar sigură, în fața căruia nu mai putem sta nepăsători. Suntem cu toții răspunzători înaintea neamului nostru pentru urmări. E în joc viitorul existența neamului nostru.

Vorbe și târguiri s'au auzit destule, e vremea însă să ne punem pe fapte. Trebuie să dăm cu toții mâna la lucru, nu ne putem lipsi de un singur cărturar. Și e atât de puțin ceea ce

Prăvălie nouă!

IOAN PİNTEA

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Via-a-vis de Librăria „Discord”
(Pi 840—52)

și putem să facem pentru combaterea lui. Ne trebuie numai unire și statornicie.

Nu putem nădăjdui îndreptarea celor biruiți de patima beției, aceia se vor pustii servind de la altora. Dar putem și trebuie să salvăm pe încă nebiruiți de aceasta plagă, ferindu-i de prilejurile rele.

Pentru aceasta trebuie să ne îngrijim în fiecare sat în locul întâi de un local de întrunire, unde pe lângă că plugarii află scut în duminică și sărbători în contra frigului și umezelii să-și câștige și niste cunoștințe folositoare, specie de cultură, cu care înarmați, să se poată ușor împotrivi prilejurilor rele și patimilor și să poată purta mai cumințe economia.

De o bibliotecă cât de cât și de gazete populare avem lipsă în fiecare sat. Mulți nu știu ceti, dar ar asculta bucurosi dacă le-ar ceti ceva. Acestei trebuințe vreau să răspundă prelegerile populare aranjate de Asociațiunea noastră culturală. Cu o prelegere la câțiva ani, sau chiar în fiecare an însă s'a făcut foarte puțin.

De aceea comitetul despărțământului nostru hotărăște să aranjeze cicluri întregi de prelegeri în fiecare sat, încă în decursul iernii. Baștinii în 5 Duminică din postul Crăciunului după Liturgie, peste un ceas, sau mai curând vă veți aduna cu poporul în sala școlii sau în alt local potrivit. Unde nu este școală confesională, se va face rugare la senatul școlar al școlii comunale, sau de stat, ca să îngăduie ținerea prelegerilor. E un scop vrednic de sprijinul tuturor cu atât mai vârtos din partea autorităților școlare și administrative. Prelegerile le vom anunța noi la autorități de cu bună vreme.

Poporul va fi înștiințat despre prelegere în biserică la sfârșitul s. liturgiei. La adunare va prezida dl preot. Unde-s două confesii d-nii preoți pot prezida pe rând în bună înțelegere. Invățătorul, sau alt cărturar va ceti poporului. Se va însemna totdeauna numărul aproximativ al ascultătorilor.

Am alăturat un program de prelegeri, precum și broșurile de lipsă, din cari să se citească. Pentru început e foarte potrivită lucrarea: „Comuna Viitorul” de R. Simu. Pentru prelegerile următoare se va trimite program și broșuri. Dacă veți găsi alte lucruri și alte lucruri bune le puteți folosi și acelea, căci programul alăturat nu e obligator. De asemenea preoții și învățătorii și alți cărturari, cari doresc să facă și să țină prelegeri originale, fie în satul lor, fie în satele vecine, vor fi primiți totdeauna cu plăcere, numai să ni-se facă înștiințare dinainte despre schimbarea programului, precum și despre eventuale declamări, sau cântări, împreunate cu prelegerile.

O prelegere, o cetire de un ceas e de ajuns. Bucățile trebuie cetite înainte și termeni necunoscuți de popor să fie înlocuiți cu alții potriviți. Înainte de cetire să se spună în câteva cuvinte despre ce e vorba, ca sătenii fiind orientați asupra subiectului să poată mai ușor înțelege. Așa de p. se va spune, „Comuna Viitorul”, sau, cum a ajuns un sat sărac și ticălos, un sat bogat și frumos. Să se citească încet și răspicat. După prelegere oamenii pot sfătui peste cele auzite, cărturarii vor servi cu explicații. Vro câteva cărți populare se vor găsi în orice sat, avem în câteva comune biblioteci populare, am alăturat și aici câteva broșuri. Acestea vor sta după prelegeri la dispoziția sătenilor gratuit. Pentru cărți să ne mai culeagă pe viitor taxe. Fiecare agentură comunală va fi abonată la bibliotecă populară a Asociațiunii și așa pe încetul și cel mai mizer sat va avea cu vremea bibliotecă sa proprie. Plugarii știutori de carte vor ceti și ceilalți vor asculta în cercuri mai mici, așa că toată ziua să poată rămânea acolo cetind ori povestind.

În cea din urmă Duminică din postul Paștilor se va începe al doilea ciclu de cel puțin 5 prelegeri.

Pentru încălzirea localului sătenii ar putea aduce pe rând câteva capete de lemne, sau se va găsi o modalitate. Localul să stee deschis și în celelalte duminici și sărbători. Fumatul acolo să fie oprit, căci unde e om mult și așa aerul e stricat.

Pentru ca în fiecare sat să se poată ține statornic toate duminicile și sărbătorile localul deschis, trebuie, ca fiecare comună să aibă o agentură comunală după statutele Asociațiunii, care poate ține loc de o reuniune de cetire. Unde nu sunt estiel de agenturi se pot forma. Mai potrivit ar fi să se facă lucrul acesta la sfârșitul prelegerii întâi, când se vor înscrie și membrii. Dl preot e încredințat cu formarea agenturii. Protocolul din care se vede cum are să deaunga această formalitate e alăturat și nu trebuie decât umplut și subseris și să ni se trimită aici la comitet. De regulă dl preot va fi președintele agenturii și va fi, sau membru ordinar (cu taxă de 10 cor.) sau ajutător (2 cor.) după putință. Mai trebuiesc încă 3 membrii (cel puțin 4). Membrii ajutători (cu cor. la an) vor fi primiți sătenii mai cu stare, cari pot plăti ușor cele 2 cor. anual, în schimbul cărora vor primi în fiecare an 10 broșuri (la lună câte una) cu povesti frumoase, învățători și altele pe înțelesul poporului și un Calendar popular. În cari comune nu se vor găsi încă 3 membrii ajutători (pe lângă preot) se va ajuta în modul arătat mai jos. Se va alege pe lângă prezident un cassar, care să adune taxele și un notar, care va fi totodată și bibliotecar. E de dorit, ca să fie aleși la slujbe și sătenii deștepti și știutori de carte. Taxele de membrii se vor înșirite aci la cassarul despărțământului de-asemena și lista membrilor.

Pentru trebuințele agenturii, cum e pentru procurarea de cărți, gazete, dulap pentru cărți și altele se va culege de la sătenii (și de la cei ce nu-s membrii Asociațiunii) câte 10 cruceri (20 fileri) pe o jumătate de an. E o taxă care o poate plăti ușor și cel mai sărac sătean. Cei mai cu stare, cari însă nu sunt membrii ajutători ai Asociațiunii pot plăti câte 20 cr. (40 fileri) pe o jumătate de an. Din aceste taxe se poate întregi numărul membrilor ajutători la 4, (dacă nu sunt), iar în schimbul taxei agentura va primi biblioteca populară a Asociațiunii din care cu vremea se va forma o bibliotecă a agenturii. Pentruca agentura să poată folosi drepturile membrilor astfel suplinită de dânsa, se vor alege dintre cei ce plătesc taxele micuțe atâția membrii ajutători, câți trebuie să suplînască, ca să aibă 4. Lista celor ce plătesc taxele de 10 și 20 cr. nu ni-se va trimite, dar ni se va comunica numărul, deodată cu lista membrilor.

În aceste taxe micuțe se vor cumpăra numai cărți și gazete populare, etc. iar nu pentru intelectuali. În comunele mai bogate cu inteligență numeroasă se pot arunca pe intelectuali taxe mai mari, din cari se pot procura ziare și cărți pentru intelectuali.

În comunele mixte, în cari ai noștri n'au școală, nici preot, preotul vecin, care le îndeplinește trebuințele religioase le va arăta după s. liturgie menirea Asociațiunii și însemnătața cetitului, îndemnându-i ca să încreadă pe anul dintre sătenii cu adunarea taxei de 10 cr. la jumătate de an. Dacă vor fi cinci sătenii, cari să plătească această taxă, li se va abona biblioteca populară a Asociațiunii, iar dacă va fi mai mulți li se va abona și o gazetă populară, cari se vor trimite celui încredințat de sătenii, dela care o vor primi și ceti cu toții pe rând, sau la olaltă, ținându-se în seamă mai ales cărțile să nu se piardă.

Să nu rămână nici un sat, care să nu se folosească de binefacerile Asociațiunii. În satele mixte în cari poporul nostru e de tot slab reprezentat, vom trimite noi câte o carte gratuit.

În comunele în cari nu se va putea căpăta un local stabil pentru agentură se vor mulțami dacă vor căpăta barem pentru ciclurile de prelegeri. Grija de căpetenie le va fi însă însă însămănarea unui local statornic.

Unde însă nu vor avea, pânăce vor căpăta un local, se vor înscrie membrii ajutători, ori se va abona biblioteca Asociațiunii ca în comunele mixte (vezi mai sus); ca fiecare parte de sat, dacă nu fiecare uliță să fie abonată la biblioteca Asociațiunii (din taxe de 10 cr.)

Prelegerile populare și agenturile comunale vor fi un indemn pentru sătenii, ca să înființeze și alte tovărășii (economice, Raiffeisen etc.) fără de cari sătenii noștri nu vor putea niciodată să înainteze. Pentru o economie mai rațională sunt de lipsă azi multe unelte și mașini, cari sătenii singuratici nu și le pot însemna și e de lipsă să se întovărășească în acest scop. Începutul trebuie făcut cu o tovărășie de credit Raiffeisen. Urde sătenii vor fi aplecați să înființeze să ni se facă cunoscut și noi vom cere dela centru un pricepător, care să vie în sat și să le pună la cale tovărășia.

*

Cu controlarea executării acestui program s'au înbiat de bunăvoie rev. dñi protopopi (cu prilejul vizitațiilor oficioase) și s'a primit cu cea mai mare plăcere.

În sfârșit vă înștiințăm, că secretarul despărțământului va ține oară oficioasă în toată Marția (zi de târg) dela 2—3 d. a. iarna, iar în celelalte anotimpuri și mai de vreme în localul Casinei române (în edificiul bisericii gr. cat.) Cu ajutorul oarei oficioase legătura între centru și agenturi e mai ușoară și mai strânsă și multe se pot isprăvi verbal fără să fie lipsă de atâta corespondență. Tot aici vor putea lua broșurile ce vor apărea în biblioteca populară a Asociațiunii.

Tot în acelaș timp și loc va sta dispoziția membrilor biblioteca despărțământului pentru intelectuali, care se va forma parte din procurare, parte din broșurile neînțelese de popor din bibliotecile populare existente. Aceasta bibliotecă se înființează mai ales pentru membrii intelectuali din comunele mai sărace, cari nu-și pot face singure o bibliotecă pentru intelectuali.

Tipăritura cu întrebările referitor la activitatea bibliotecii vă rugăm a ni-o umplea și trimite până la sfârșitul anului.

Neprimind la timp broșurile pentru prelegeri, acestea nu s'au putut ține în postul Crăciunului. De aceea se va ține un ciclu de 4 prelegeri în cășlegi și acuma în 8 (a doua zi de Crăciun), 15, 22 și 29 Ianuarie n. Al doilea ciclu se va ține în 26 Februarie, 5, 12, 19, 25 Martie. Prelegerile vor fi: Comuna Viitorul de R. Simu în 3 cetiri. I. până la pag. 36 (pag. 25 se poate lăsa afară). II. până la pag. 64. III. Restul. Apoi din broșura „Sfaturi bune”. Despre beție de Dr. E. Cristea, o prelegere și Icoane din viața poporului nostru de N. Ivan, altă conferență. În aceste două vor trebui înlocuite cuvintele nepopulare cu cuvinte înțelese de popor. S'ar mai putea ceti din Povestiri de Reteganul, vom căuta până atunci și alte broșuri și vă vom trimite. Prelegerile sunt înștiințate la protopretori.

Bistrița.

Dr. Gavril Tripon,
president.

I. Corbu,
secretar.

(E 528 10)

Telegramă dela Gambrinus! BUDAP. STA,
bulev. Erzsébet nr. 72
CEL MAI MARE ȘI MAI FRUMOS RESTAURANT din Ungaria.
In fiecare zi de sărbătoare și Duminică dimineața prânzișor și muzică militară.

Zilnic după amiază oină și concert de orchestră.
Seara concert simfonic dat de orchestra militară.
Bere „Részvény”. Prețuri moderate!

Proprietar:
Oláh Gyárfás Mihály

Agravarea conflictului internațional

Pregătirile militare ale Rusiei. — Conflict româno-grec. — Conflictul austro-sârb. — Acțiunea lui Hartwig. — Independența Albaniei. — Iminența unei intervenții cu arma. — Agitația războinică din China. — Anglia anexează Egiptul. — Apropierea anglo-germană.

Arad, 7 Decembrie.

Ziua de azi ne-a adus iarăși știri prevestitoare de războaie: agravarea conflictului între România și Grecia, între Bulgaria și Grecia și între monarhia noastră și Sârbia. Vorbirile lui Poincaré sau Bethman Hollweg ne asigură ce-i drept pacea, ele sunt însă menite să-i înșele pe adversari. Complicațiile internaționale nu se vor mai putea rezolva pe cale diplomatică: vor trebui să vorbească tunurile. Puține speranțe de pace...

Conflictul diplomatic dintre Austro-Ungaria și Sârbia, un adevărat nod gordian, va trebui rezolvat numai cu sabia, dacă Sârbia nu va da deplină satisfacție monarhiei noastre, căci despre consulul Prohaszka cursează cele mai îngrijitoare știri, iar trăgănarea cu ancheta cerută de Austro-Ungaria se poate explica numai prin faptul că Sârbia a voit să câștige timp pentru pregătirile sale militare. Din conflictul acesta ar putea să se nască un conflict mondial, căci Rusia face mari pregătiri militare, dar cheia conflictului zace în cabinetul din București. Martia viitoare se va hotărî în București asupra păcii sau a războiului, căci misiunea rusească n'aduce pur și simplu regelui Carol bastonul de mareșal, ci, cu mult mai probabil, invitarea din partea țarului rusec, ca România să se desfacă de Tripla Alianță. Se poate însă întâmpla ca noul mareșal al armatei rusești să lupte împotriva acesteia și s'o sdrobească pe câmpiile de bătălie din Basarabia....

Pregătirile militare ale Rusiei.

Lemberg. — În Lemberg și în orașele dealungul frontierei rusești din Galizia, sosesc zilnic sute de dezertori ruși mobilizați. Aceasta dovedește că mobilizarea în Rusia continuă, și toate știrile din partea Rusiei că nu mobilizează sunt false. În crasă s'au aranjat pentru marele număr de dezertori ruși, localuri speciale de adăpost.

Lemberg. — Primăria orașului Przemysl a înștiințat populația că comandamentul armatei a ordonat patrulilor să facă uz de armă dacă publicul nu se va opri la primul strigăt de „stai” (halt). Populația este avertizată să se oprească imediat.

Petersburg. — Săptămâna trecută s'au intrunit la ministerul de război comandanții a 12 corpuri de armată. După o conferință comună, comandanții s'au înapoiat cu noi instrucțiuni la pesturile lor.

Berlin. — După știri din Petersburg Rusia face zilnic mari pregătiri pentru orice eventualitate. Statul major e în continuă activitate. Peste câteva zile 18 corpuri de armată echipate de război vor pleca la granița de vest.

Conflict româno-grec.

București. — Față de atrocitățile făcute de greci în satele românești din Macedonia — atrocități dovedite cu foarte numeroase cazuri precise — guvernul român a însărcinat pe reprezentantul său la Atena să ceară explicații guvernului grec.

Nu este exclus ca lucrurile să ajungă la o rupere a relațiilor diplomatice între România și Grecia.

Conflictul austro-sârb.

Belgrad. — Ministerul de război, concentrând pe toți bărbații capabili să poarte armele, s'au lansat în oraș diferite sunuri alarmante. Se spune că războiul cu Austro-Ungaria e inevitabil și că vizita lui von Hötendorf la București s'a făcut cu scopul de a face ca România să înceapă atacul în cazul unui război, tot așa cum a început Muntenegrul războiul aliaților contra Turciei (?)

Expozeul cancelarului german a produs o adevărată consternare la Belgrad. Factorii competenți deduc din acest discurs că Serbia nu mai poate conta pe sprijinul Rusiei.

Belgrad. — Ieri comercianții din Belgrad au imanat regelui Petru un manifest, în care acești comercianți declară, că vor aduce orice jertfe pentru portul dela Adriatică, deoarece fără acest port este exclusă o dezvoltare a comerțului sârbesc.

Acestui manifest i se atribuie o foarte mare importanță, fiindcă el întărește punctul de vedere al guvernului în chestia portului la Adriatică.

Viena. — „Sudslavische Korrespondenz” anunță, că ministrul sârb de război a luat întinse măsuri militare, fapt care este în contradicție cu declarațiile pacifice ale guvernului. Ministrul de război concentrează trupe, comandă arme, înființează noi divizii de trupe neregulate, cu un cuvânt procedeză ca pe timpul anexiunii.

Imprejurarea că biroul presei dela ministerul de externe a publicat noi știri de caracter împăciitor desmintând noile pregătiri militare se explică astfel că guvernul Pasic a căzut sub tutela partidului militar.

Belgrad. — Ministrul de justiție publică o scrisoare deschisă, în care spune următoarele:

— Noi, sârbii, tremurăm de teama că Rusia iarăși ne va părăsi și, deci, se vor repeta întâmplările de pe timpul anexiunii. Intregul popor sârb își are îndreptată azi privirea spre Rusia. Rusia va trebui să vorbească deschis, iar dacă actualmente nu e pregătită, întrebăm, când va fi ea pregătită?!

Nepregătita era în războiul cu Japonia, tot așa era și pe timpul anexiunii, acum însă ministrul de război a declarat, că Rusia e pregătită.

Orșova. — Sârbii au așezat numeroase baterii pe malul sârbesc în fața gării căii ferate.

Acțiunea lui Hartwig.

Belgrad. — Hartwig, ambasadorul rus din Belgrad a declarat unui ziarist următoarele:

Pretențiunile Serbiei referitoare la Albania sunt juste. Serbia a luptat cu succes contra Turciei, are deci tot dreptul să ocupe acea parte pe care ea o crede potrivită din teritoriile cucerite. Austro-Ungaria n'a purtat război cu Turcia, deci pe ce drepturi își bazează ea anumite pretențiuni asupra teritoriului albanez.

Hartwig a accentuat, că el face numai aceea ce-i ordonează guvernul său, totodată el respinge bâmbănelile, că ar face politică pe răspunderea sa proprie.

Independența Albaniei.

Belgrad. — „Stampa” anunță că în regiunea Adriaticii s'au produs ciocniri sângeroase între elbanezi și locuitorii sârbi.

Roma. — Agenției Stefani i se anunță din Valona: Guvernul provizor s'a compus în următorul mod:

Ismail Kemal bey, ministru președinte și ministru de externe; Pacciari, v.-președinte, ministru fără resort; Mehmed pașa din Derh m. de război; Mufid bey din Livoco, m. de țărnie; Abdi bey din Toptani, m. de finanțe; İbro Poga, m. de justiție; Caracucchi, m. de construcțiuni; Mithad bey din Frazeri, m. de afacerilor publice; Lefnozi, m. poștelor și telegrafului; Fandelitzali, m. de agricultură și comerț.

Cabinetul are doi membri catolici, trei ortodoci și cinci musulmani, cari reogăndesc treagă populația Albaniei. A fost ales și un rege, care are 18 membri. Președinte al senatului a fost ales Zeynel bey din Ipek.

Comandanții ai gardei naționale au fost numiți Isa Bolietinaș și Riza bey. Toți acești ofițeri au fost aleși de către adunarea națională.

Iminența unei intervenții armate.

Viena. — Sub influința evenimentelor din Balcani diplomația austro-ungară s'a lăsat să ia cele mai stricte măsuri. Deși n'a primit încă raportul amănunțit al consulului Edl în chestia consulului Prohaszka, din rapoartele de până acum se poate totuși constata, că Serbia adus Austro-Ungariei o ofensă fără precedent în istoria dreptului internațional. Din rapoartele diplomatice sosite la Viena se constată, că foarte problematică dacă Serbia va fi aplicată de la monarhiei deplină satisfacție pentru ofensa adusă, deoarece în opinia publică sârbescă s'a întărit convingerea unui război cu monarhia, iar mai ales succesele obținute față de turci întăresc și mai mult dorul de luptă.

După știri sosite la Viena în Serbia se face mari pregătiri la granița bosniacă și se pregătește pentru un război cu monarhia. Faptul că s'au așezat pontoane pe Dunăre, marile concentrații de trupe, aprovizionarea punctelor întărite cu muniții și toate pregătirile dovedesc, că sârbii teapă cu siguranță izbucnirea războiului.

Punctul de vedere al monarhiei este de a pași grabnic contra agresivității continue a părții sârbești și să nu se dea răgaz Serbiei să se pregătească deplin în contra monarhiei. Din această cauză monarhia va grăbi rezolvirea conflictului și în timpul cel mai apropiat va lua măsuri hotărâtoare în privința rezolvirii definitive a conflictului.

Cercuirile militare din Viena urzesc și mai stăruitor o intervenție cu arma și au fost credință că Rusia nu va intra în acțiune din cauza Serbiei, ci va reuși a o atrage în concert deplin solidar al marilor Puteri, deși după informațiile sosite din Petersburg în multe privințe politica oficială rusească se dovedește slabă față de agitația partidului militar rusec.

Con. Berchtold la monarhia.

Viena. — Ieri dimineață după ce a primit rapoartele prințului Montenuovo, mareșalul curții a șefului de secție Daruváry și a bar. Schiesl directorul cancelariei de cabinet, M. Sa a primit într-o lungă audiență specială pe contele Berchtold, ministru de externe.

Schemua la Berlin?

Viena. — „Berliner National Zeitung” aduce știrea, că bar. Schemua, șeful statului major al armatei austro-ungare, a sosit la Berlin.

O știre din Viena ne asigură însă că Schemua se află în Viena.

Grecia va semna armistițiul.

Constantinopol. — Tratatul cu Grecia cu privire la armistițiu continuă. Se crede că plenipotențiarul greci vor veni poimâne la Cealalea să comunice adoptarea protocolului.

Sârbii contra unei conferințe la Berlin.

Belgrad. — Ziarul „Stampa” publică un energic articol contra ideii de a ține o conferință internațională la Berlin. Ideea aceasta a fost lansată dela Viena și tocmai din cauza aceasta trebuie zădărnicită căci Berlinul e capitala unui stat aliat al Austro-Ungariei, ale cărei interese au provocat și această conferință. Altfel de aceasta Berlinul e locul unde la 1878 s'a încheiat cel mai necinstit tratat internațional, nu numai față de statele balcanice ci și față de Rusia.

ROMANUL ZIARULUI „ROMANUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(179)

— Urmare —

Un filantrop rus va clădi succesiv o sută de case mari cu colonade, cu tinde și cu peristiluri bine înțeles; ei va stabili în ele spitale, aziluri pentru copiii găsiți, apoi, într-o bună zi, se vede ruinat cu totul; și iată, opt zile în urmă, toți slujbașii și toți clienții lui sunt în stradă. E frumoasă filantropia voastră, brute ce sunteți!”

Costanjablo, fiind aci cu totul scos din sărite, scupă de patru ori una după alta, de două ori la dreapta și de două ori la stânga, și apoi tuși trei minute bune.

Cicikof nu se preocupa cătuși de puțin de donchișotismul civilizațiunii rusești; el avea numai o dorință fierbinte de a chestiona pe larg pe gazda sa asupra faptului curățiturilor și al lucrurilor de gunoier, întrucât aduc bani frumoși... Dar Costanjablo nu-i lăsa puțința să articuleze o întrebare; cuvintele ieșeau ca niste rachete.

„Voi voți să luminați pe țăranul rus, fiindcă... fiindcă așa face și la vecin. Minunat! Ei bine! începeți prin a-i îmbunătăți starea materială făcându-l bun agricultor; acolo e singurul început adevărat al înțelepciunii. Lumea toată a ajuns atât de proastă, atât de proastă, că nu mai știu zău ce să mai zică; și ce cărți nu publică înțelepții ei în fiecare zi. N'au zis unii din ei cu un ton de macstru: „Țăranul duce o viață prea simplă; trebuie să-l familiarizăm cu obiectele de lux și de eleganță, și să-i inspirăm dorința de a-și înălța condiția sa”. Și, notați că autorii aceștia, ei înșiși, cu gustul și cu principiile lor rafinate, au devenit, din oameni ce erau, adevărate sdrențe. Viața elegantă ia costat boale și infirmități nemaizăuzite. Și nu se găsește astăzi un băiat de optsprezece ani care să nu fie deja sătul de toate; tânărul nu mai are dinți, iar capul îi este gol ca gerunchele meu. Si ar vrea acum cineva ca să incumări prin aceste mijloace pe oamenii ogoarelor! Nu trebuie, din potrivă, să mulțumim lui Dumnezeu că până astăzi a rămas la noi o clasă, din norocire cea mai numeroasă, care, prin situație, rămâne cu totul streină la nebuniile acestea diavolești! Da, clasa agricolă e în Rusia în toată puterea cuvântului demnă de stimă și în afară de rând în populație, în fapt de moralitate și de utilitate socială. Să nu se întrecă deci cineva ca să ne-o dea gata! Și să dea Dumnezeu ca să lumineze o zi când orice Rus valorează cât un plugar!”

— Astfel d-ta crezi că economia rurală, bine studiată, și mai ales bine practică, este aceea care dă cele mai mari și mai sigure venituri? întrebă Cicikof.

Eu voi zice cele mai legitime, și nu cele mai mari, nici chiar cele sigure. S'a zis: „Vei lucra pământul cu sudoarea frunții tale.” Nu i rimic de tâlmăcit în asta. S'a demonstrat de experiența veacurilor că, în condițiunea de agricultor, omul păstrează un suflet mai simplu, mai curat, mai frumos, și mai nobil. Eu nu zic că cineva nu se poate ocupa cu mii de alte lucruri; dar zic că datorăm îngrijirea noastră, iubirea și sudoarea noastră, prin voința cerului însuși fabricile se vor ridica dela sine; vreau să zic fabricile și nu uzinele, pentru fabricarea aceea ce trebuie să ai aci la îndemână la trebuința locuitorului locului chiar, și nu lucruri de fantezie cari nu sunt bune decât să grăbească slăbirea generației întregi. Ce se întâmplă cu fabricile și cu manufacturile de obiecte de lux? Ca să se susție și să se asigure scurgerea produselor se întrebunțează mii de mijloace detestabile, se seduice, se scandalizează, se pervertește bietul popor. Să se păzească cineva de a stabili la el, sub pretext că-i de un uzagin din ce în ce mai general, vreuna din fabricațiunile acestea cari inspiră pasiunea a tot ce se numește farmecele, îndulcirile existenței, precum tutunul, zahărul, lichidele alcoolice și lichidurile, pernele, saltele-

le, oglinzile, chiar de ar fi să câștige din acestea milioane. După corupții trebuie să pătrundă în cele din urmă în satele noastre, eu vreau cel puțin, cât despre mine, să rămân cu mâinile curate vreau să caut, în sfârșit, să apar năntea lui Dumnezeu pe cât posibil mai puțin apăsător de păcatele acestea mari. Sunt acuma douăzeci de ani de când trăiesc cu locuitorul satelor, și știu cu cât e superior a trăi aici decât aiurea, unde cineva se face a-i merge mai bine.

— Totuși cece mă uimește mai mult e că, dacă cineva s'ar pune cu sârguință pe lucru, din rămășițe, din răzături, din curățituri, zise Cicikof, cineva își poate face un supliment frumuseț de venit.

— Hm! făcu Costanjablo cu expresiunea amar sarcasm, economiștii! economiștii!... Sunt gentili, economiștii! Cel din urmă venit pare întotdeauna a fi vorbit cel mai bine; un măgar, mă rog, un măgar! el nu vede mai departe decât botul lui prost, și urcă o catedră, și privește pe deasupra ochelarilor... Și o gloată de imbecili merg să asculte pe maestrul Aliboron”.

Aici Costanjablo scupă de dispreț și de mândrie încă de patru ori.

„Asta-i curatul adevăr, zise d-na Costanjablo, e foarte adevărat, prietene, dar tu te superi, și asta nu-i bine; eu cred că cineva poate vorbi, și despre economiști, și despre oameni ori cât de replăcuți, fără să-și iară din sărite.

— Ascultându-vă, prea respectabilul meu Constantin Fedorovici, cineva se simte intrând în adevăratul înțeles al vieții; pune, ca să zică așa, degetul, drept pe nodul fiecărui lucru. Ați tratat teza generală, omenească... dați-mi voce să vă consult asupra aplicațiunii particulare pe care cineva ar voi s'o facă cu principiul... Da, zic bine; dacă ași voi, eu, să presupunem, ajuns stăpân de moșii, dacă ași dori mult... dați-mi voce, dacă ași dori să-mi fac o stare, hotărât să-mi împlinesc prin aceasta adevărata datorie de cetățean... căci bunul public se compune, nu-i așa, din toate bunurile private, și cu cât sunt mai mulți particulari bogăți, cu atât mai bogat e statul și prosper însuși... Ei bine! spunet-mi, vă rog, cum ar fi să încep?

— Cum ar fi să lucrați, ca să... ca să faceți avere? zise Costanjablo... Iată cum:

— Să mergem la masă”, zise stăpâna casei ridicându-se; și ea merse în mijlocul salonului, unde ușor se înveli în șalul ei, cași cum ar fi avut un ușor sentiment de frig.

(Va urma.)

Noutăți literare.

— Editura „Librăriei Naționale S. Bornemisa. —

„Librăria Națională” S. Bornemisa a început, pe lângă mari jertfe materiale, să publice o serie de scrieri alese, menite a pătrunde în casele românești ca a avea cărți sănătoase și de-o incontestabilă valoare literară. Din aceste scrieri, pe cari le recomandăm cu toată dragostea publicului românesc, până acum au apărut următoarele:

1. Ioan Agârbiceanu: Schițe și povestiri. Prețul cor. 2.-. Acesta e cel mai nou și cel mai ales volum al puternicului prozator ardelean, care a impodobit până acum cu atâtea volume de valoare literatură noastră. Domnul Ion Agârbiceanu e de altcum în destul de cunoscut publicului nostru, ca să mai fie nevoie să atragem deosebit luarea aminte a publicului asupra oricărei cărți a sa. E azi cel mai cetit scriitor ardelean atât în România cât și în Ardeal, căruia i-a succedat în urma marelui său talent să fie pretutindeni recunoscut și apreciat. Volumul „Schițe și povestiri”, care are peste 300 de pagini, mai are însă o mare calitate: e cel dintâiu volum al autorului, în care s'a publicat cele mai succese piese literare, alese de însuși autorul. O parte din bucățile din volum sunt aproape absolut necunoscute publicului nostru, fiind ele publicate pentru prima oară în „Viața Românească”, care e oprită a trece granița țării noastre.

2. Liviu Rebreanu: Frământări. Prețul cor. 1.50. Autorul acestui volum e un talentat scriitor din generația mai nouă, de origine din Ardeal, care a trecut în România, publicând scrierile sale mai ales în „Viața Românească” și în alte reviste de seamă de dincolo. E mult apreciat mai ales în urma talentului său, care-l ajută să aștearnă pe hârtie stări sufletști grele și să

dea personajelor întotdeauna o culoare bogată și nimerită. Subiectele și le alege mai ales din stratul de jos al societății și aduce înaintea noastră tipuri dela țară, figuri mărunte din viața orașelor: pe „golani”, la care condeul lui subtil află întotdeauna ceva de poetizat și de zugrăvit. Volumul „Frământări”, e cel dintâi volum al autorului, pe care „Librăria Națională” S. Bornemisa l-a edat cu toată nădejdea, că publicul nostru va ști să aprecieze și să încurajeze pe un talentat scriitor tânăr, așa după cum e fac aceasta și alte popoare culte din Apus.

3. Victor Eftimiu: Poemele Singurătății. Prețul 2 cor. Autorul neîntrecutei piese „Inșiră-te mărgărite” ne dă sub titlul acesta un elegant volum de poezii, scrise într-o formă din cele mai succese și într-o limbă ușoară, cum dela Vasile Alexandri începea nu s'a prea scris. În lirismul dulce alui Victor Eftimiu se îmbracă într-o aleasă haină literară cele mai subtile sentimente, cari au o notă proprie: duioșia subtilă și o formă poetică din cele mai sonore. Astăzi Victor Eftimiu e unul dintre puținii scriitori fericiți, ale căruia scrieri sunt, mai ales în România, cele mai gustate și mai cu drag cetite. Pentru noi e o mândrie, că autorul activității literare și-a început-o la noi în Ardeal, sub mâna conducătoare a lui Octavian Goga, în „Tara Noastră”.

4. Alexandru Ciura: Amintiri. Prețul cor. 1.60. Cel mai gingaș prozator al nostru din Ardeal, ne dă în volumul acesta un șir întreg din dulcele și duioșele sale amintiri din copilărie, despre oameni și locuri din țara motilor. Scriso într-o limbă aleasă și plină de poezie, ele procură în clipe de repaos cele mai plăcute momente sufletului, care caută într'adevăr plăcere și distracție în cărți. Volumul diu Alexandru Ciura la apariție a fost salutat de „Viața Românească”, și de toate revistele, cari s'au ocupat de el, cu cele mai călduroase vorbe, ca cea mai de seamă noutate literară.

5. „Almanahul scriitorilor dela noi”. Prețul cor. 1.60. Această carte în felul ei e o mică istorie literară a tuturor scriitorilor ardeleni azi în viață. Cuprinde fotografia, biografia și datele bibliografice ale 46 de scriitori născuți în Ardeal și o bucată literară inedită de-a fiecăruia din acești scriitori. Ca o ilustrare a întregii noastre vieți literare, la urmă dă în faximil capul tuturor ziarelor și revistelor românești dela noi, și pe scurt istoricul acestora dela înființare, relevând la foile politice și nedepsele ce-au avut să le îndure acestea pentru lupta lor pe terenul politicii naționale.

6. Ermil Borcea: Versuri flusturate. Prețul 60 bani. Domnul Ermil Borcea e azi singurul nostru umorist de seamă care ca redactor al revistei umoristice „Bobârnacii”, dă dovezi de un talent umoristic plin de vervă. Volumul „Versuri flusturate” are pagini umoristice pline de spirit, cari îți procură adevărată plăcere citindu-le.

7. „Cele mai frumoase”. Prețul 60 bani. E un drăgălaș volum de poezii populare aranjat cu multă îngrijire, care merită să stea pe masa oricărui inteligent, care află farmec în versurile dulci și fermecătoare ale poporului nostru. Poeziile sunt împărțite după felul lor de-a fi: de dor, de dragoste, de jale, de bătaie de joc, cătăneste, blăstămuri etc.

— Tot în editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa au mai apărut două tablouri naționale în color, cari reprezintă scene din istoria neamului nostru. Acestea sunt:

1. „Intrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia la 1599”, în mărime de 47×59 cm., reproducere după tabloul original care fusese pe vremuri în posesiunea unui episcop gr. cat. Tabloul reprezintă scena, când marele voevod Mihai Viteazu însoțit de generali și de ostași, intră pe poarta din dos a cetății Bălgradului. În poartă îl așteaptă episcopul romano-catolic, în odăjdii de sărbătoare, salutându-l ca pe noul stăpân al Ardealului. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

2. „Capii revoluției țărănești din 1784”: Horia, Cloșca, Crișan. Tabloul dă fotografiile în color ale eroilor noștri din această revoluție, reproducuse după fotografia picturilor din muzeul Bruckenthal. Mărimea tabloului e 45×65 cm. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

— „Librăria Națională” S. Bornemisa roagă pe onoratul public românesc să binevoiască a o sprijini în ținta ce-o urmărește, comandând aceste scrieri alese și tablourile naționale. Comandele să se adreseze la oricare librărie, ori direct la „Librăria Națională” S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

— Pentru porto să se trimită 10—20 bani de-o carte.

(1, 562)

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post aparcasza ung. 29.349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituturile financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacele asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca vizitatori buni și cu legături — pot fi primite oriând în serviciul societății!

„Banca generală de asigurare” de informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KES, CSANÁD, BIHOB, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ—KIVERÉ Arad str. Jozseffőherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
(Ba 240—156) Telefon nr. 850

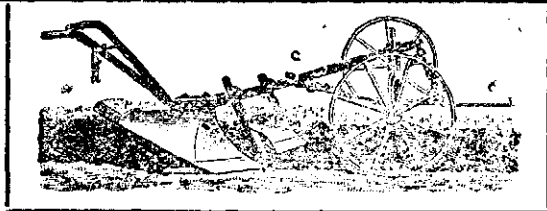
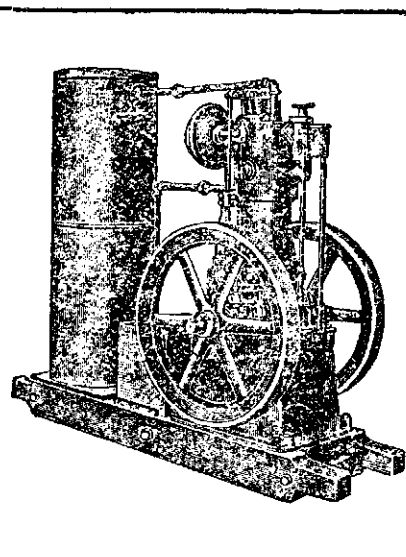
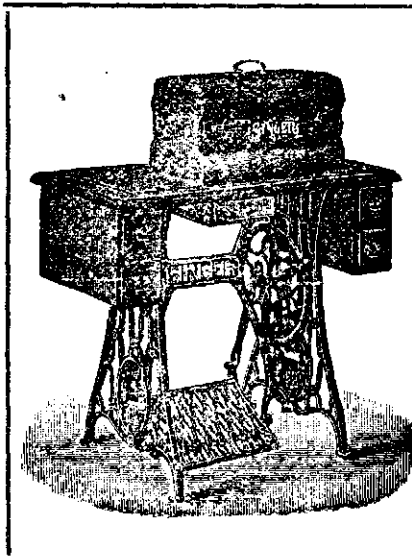
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László nr. 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

THE VERA

American Shoe

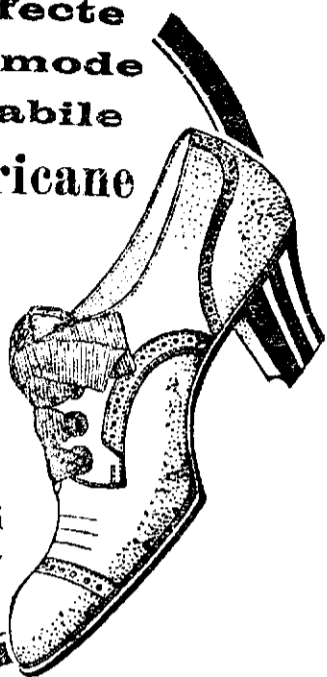
Cele mai perfecte

Cele mai comode

și mai durabile

ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimental prăvăliei de ghetă, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
The Vera Shoe Co.
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

(Ba 233)

Dacă comandați ceva

în cerți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Când-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandăția noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului

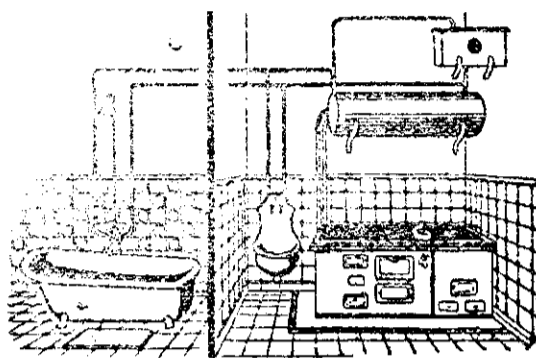
„ROMANUL”.

Prețuri solide și ieftine!

Frații Klubitschko

atelier pentru instalațiuni electrice și de altă putere, apaducte, vane de scaldat, colorifer și canalizare. — Atelier de mașini, lucrări de aramă și lăcătușerie în SIBIU, Elisabetgasse Nr. 50

Rugăm on. public pentru încredințarea ori-cărei lucrări de branșe. Totodată ne luăm voia ai atrage atențiunea asupra

clouzetuli rezistent la îngheț,

invenție proprie. Brevetată sub Nrul. 53932.

Are calitățile: 1. Se poate monta în orice loc, fiind eschisă posibilitatea de

a îngheța apa. 2. Prin spălarea repede folosește apă puțină. 3. În urma construcției simple, funcționează sigur și îndelungat. Este îndeosebi de recomandat la casele vechi, deoarece introducerea se face cu mică cheltuială. — Este deci interesul proprietarilor de case ca să caute a și aproviziona casa cu astfel de clozet. Instalateurilor și negustorilor dau rabat.

Ne luăm voia mai departe de a recomanda în atenția onoratului public: vase de aramă, căldări de aramă și picioare pentru căldări de tinichea.

Executare solidă la ori-ce lucrare!

Weidner Jakab

(W-482)

Lugoj, strada Széchenyi nr. 8.

Tele-fon 87.

Prăvălie de pielării și acvizite pentru pantofari. Părți superioare la ghetă. Atelierul acesta de reparare rapidă se execută ghetă pentru domni, — femei și — copii precum și cioboate pentru soldați, după regulile militare. Cea mai ieftină — sursă — de cumpărat pentru pantofari. Părți superioare de ghetă după măsură sau model. Expediare cu poșta cea mai apropiată. La comenzile din provincie e destul a se trimite 1 gheată uzată.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu — Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută totfelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimeii este primul. Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

L1 72-60

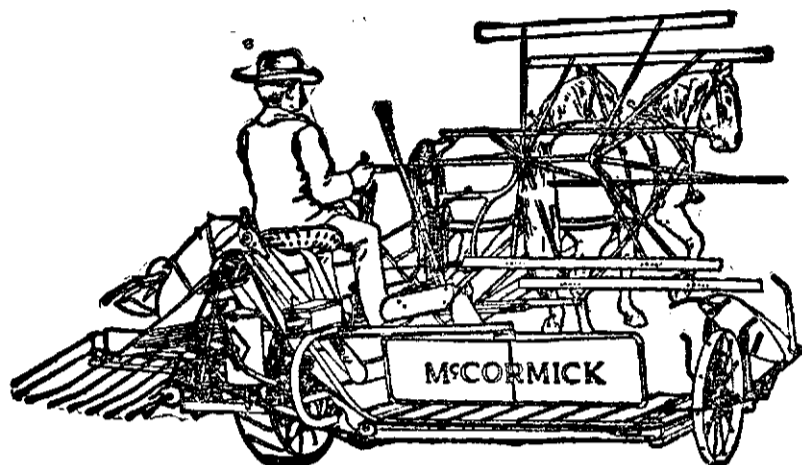
Cu desușiri servesc.

IOHANN KLEIN

BISERICA-ALBĂ str. Kloster nr. 10.

MĂESTRU LĂCĂTUȘ DE LUCRĂRI PENTRU ZIDIRI ȘI DE ARTĂ DEPOZIT DE MAȘINI AGRICOLE.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini. Instalator de apaducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzină, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole. Precum și repararea de decimale.

La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricați ni-am convins în decursul anilor, că sunt neexcepționabile. Rog să se adreseze la bransa aceasta, — la mine, servind oricui și cu lămuriri. Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fier și oțel.
Ke 541—30

Deschidere de prăvălie pentru mode de dame.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. publicului din Lugoj și jur, că mi-am deschis zilele trecute un:

Magazin pentru mode de dame

manufactură și mărunțișuri pentru croitori

LUGOJ în casa Schleszler, colțul str. Bonnaz și Szende.

În urma bogatelor experiențe și cunoștințe câștigate în această branșă în magazinele cele mai distinse din nenumăratele centre mari, precum și în urma legăturilor mele cu firmele și fabricile mari, sunt în plăcută poziție, să satisfac cele mai rafinate gusturi.

În nădejdea că P. T. public îmi va acorda tot sprijinul

semnez cu stimă:

[Se 264—30]

George Ștefani.

Institut de asigurare ardolean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

(Ta 239—52)

Asigurări asupra vieții

(pentru învățatori și preoți români gr-or. și gr-cat. dela așezamintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de pensune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe speze de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infrației (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finele anului 1912.	K.	5.003.540,78
Capitale asigurate pe viață achitate		4.834.801,12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119.830.992—
	(viață	11.020.298—
Fonduri de întemeiere și de rezervă		2.204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acviștii, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Cu acest proiect guvernul austriac vrea să atragă Europa de partea sa și să aducă statelor balcanice aminte de nedreptatea ce le-a făcut Bismark tot stimulat de ea și să facă pe tarul Rusiei să înțeleagă că și față de ei va proceda ca și față de bunicul său Alexandru.

Convenție militară austro-turco-română?

Constantinopol. — „Ikd-um” anunță că între Austro-Ungaria, România și Turcia se urmează tratative importante. Vizita ambasadorului turc din Viena, Osman Nizami pașa, și a generalului Hötendorf la București, ar însemna începutul acestor tratative. Scopul tratativelor ar fi ca convenția militară ce există între Austro-Ungaria și România să se răsfrângă și asupra Turciei.

Presă engleză contra sârbilor.

Londra. — „Daily Telegraph” publică un articol de fond prin care ia o atitudine foarte energică contra Serbiei. Între altele autorul spune că un grup guraliv amenință pacea Europei. Acest grup crede că va fi sprijinit de Rusia pentru a-și măsura forțele cu aceia cari au luat Bosnia de la Serbia. Ziarul întreabă dacă concertul european nu poate închide gura acestor guralivi. Dacă într-adevăr Europa are voință și există un concert european, atunci diplomația va fi în stare să împiedece izbucnirea conflictului din Balcani.

Anglia anexează Egiptul.

Zürich. — „Banca populară elvețiană” a primit o telegramă dela „Banca egipteană” în care se anunță că Anglia va proclama în curând anexarea Egiptului.

Acest eveniment va avea loc la începutul săptămânii viitoare.

Apropierea anglo-germană.

Londra. — „Evening News” află că în curând relațiile dintre Anglia și Germania vor lua o surprinzătoare întorsătură, satisfăcătoare pentru amândouă aceste țări. Ca dovadă a acestui eveniment ziarul invoacă vizita prietelui Henrich al Prusiei în Anglia și declarațiile lui Kiederich-Waechter și Bethmann Hollweg. După încheierea armistițiului în Balcani, Anglia și Germania vor avea prilejul să înlăture toate dificultățile cari au împiedecat relațiile de sinceră prietenie dintre ele.

Berlin. — „Lokalanzeiger” primește următoarele asupra svonului despre o apropiere anglo-germană. Nu este vorba despre o apropiere generală ci se va încerca rezolvirea unor chestiuni, puse de mai înainte. Se crede că în primul rând va fi vorba despre interesele comune asupra liniei Bagdad, și despre sfera de interese în Africa centrală, la frontiera belgiană a coloniei Congo.

Agitația războinică în China.

Petersburg. — „Novoje Vremija” anunță că trupele chineze continuă să înainteze spre frontiera rusească. Localitatea Kepto, cucerită de mongoli, a fost ocupată de chinezi. Se spune că Rusia va trimite în curând trupe în partea locului.

Kirin. — Agenția Westnik află că partidele politice coalizate au hotărât să deschidă o subscripție spre a aduna fonduri de război contra Rusiei și a apăra nordul Mongoliei. Se împărțesc elevilor școlilor secundare puști și se fac exerciții militare.

INFORMAȚIUNI

Arad, 7 Decembrie 1912.

O veste bună.

Roma a dăruit Regatului Român un teren pentru o Academie de Belle Arte.

Roma, 5 Decembrie 1912.

(Dela corespondentul nostru). — Un eveniment de o mare însemnătate pentru tot neamul românesc s'a petrecut zilele trecute la Roma: Primăria Romei a dăruit un teren de 2000 de metri Regatului Român, pentru construirea unei Academii de Belle-Arte.

Faptul este îndeplinit, formele oficiale s'au făcut și însuși primarul Romei, dl Ernest Nathan a venit în persoană la Legatia Română, de unde, împreună cu Excelența Sa dl Constantin Diamandy, Ministrul României în Italia, s'au dus de au vizitat locul României.

Terenul acesta este într-una din cele mai poetice localități din Roma: Valle Giulia, nu departe de Porta del Popolo, pe via Flaminia, acolo unde anul trecut a fost Expoziția Internațională de Belle Arte.

O ocazie fericită ni-a adus la cunoștință acest fericit fapt, și comunicându-l marelui public cetitor al „Românului”, va fi aflat de întregul neam românesc, care bucurându-se de acest eveniment, cu drept cuvânt foarte important pentru neamul nostru, va aduce omagiul său de recunoștință Cetății Eterne și mai ales celui prin care a putut să se realizeze acest eveniment, dlui ministru Diamandy.

De acum încolo, rudenia de sânge ce ne unea pe noi Români cu Italia, va avea o legătură mai mult, căci de acum încolo, România posedă un teren, o părticică a ei proprie în mijlocul bătrânei și nemuritoare Rome, strălucimă noastră așa de glorioasă; — de acum încolo, apropierea ce era firească între sufletul Român și sufletul italian va fi și mai strânsă, deoarece în viitoarea Academie de Belle Arte ce se va construi pe locul nostru la Roma, tinerii noștri artiști vor veni să studieze arta, inspirați de lumina nesfârșită ce de atâtea secole arta italiană aruncă în toată lumea, vor veni aici în Roma, centrul frumoaselor arte, să-și perfecționeze firea lor artistică, așa cum vin Francezii, Germanii, americanii.

În viitorul depărtat, faptul dăruirii acestui teren va avea un rasunet puternic: o influență mare asupra culturii artistice românești, cultură care până acum era puțin lăgată în seamă.

Neamul nostru întreg va purta o neștearsă amintire primarului Romei care ne-a dăruit locul acela, dar mai ales va avea o neștearsă recunoștință pentru românul plin de inimă care a tratat și a obținut acest dar: ministrul Diamandy.

Căci să dăm cezarului ce este al cezarului, dar acum opt sau zece luni, situația morală a României era foarte proastă în Italia, și cu toată rudenia noastră de sânge, italienii ne credeau că suntem contra lor, uniți cu Turcii cu cari duceau războiul. Ni s'au făcut o mulțime de mici reproșuri și o mulțime de mari învinuiri. Dar încetul cu încetul, cu tact și cu pricepere, lucrurile s'au adus la adevărata lor stare, situația morală a României în Italia și-a recăstigat locul pe care trebuie să-l aibă, și azi, grație inteligenței și finetei ministrului Diamandy, putem să anunțăm cu bucurie întregului nostru neam, acest real succes al diplomației române, care, drept cum spuneam mai sus, reprezintă un mare eveniment pentru noi români.

În viitoarea cultură artistică română, data fundării Academiei Române de Belle Arte la Roma va rămâne memorabilă, iar numele lui Diamandy va rămâne nemuritor, sapat pe lapida de marmură ce se va pune în palatul României din Roma.

I. T. Allan.

Redacțional. Cu deosebită bucurie anunțăm cetitorilor noștri, că am reușit să obținem pentru ziarul „Românul” și colaborarea delicatei poete, dna Elena Farago.

D-sa a scos zilele acestea un prea dragălas volum de poezii intitulat „Pentru copii” și e merit ca dar de Crăciun unic în felul său la noi. Vom reproduce și noi câteva versuri în curând. Volumul costă numai 1 Leu (1 coroană) și se poate cere dela librăria „Ramuri” din Craiova (România).

Românii bucovineni pentru frații din Macedonia. Din Cernăuți ni se scrie, că Miercuri a avut loc în sala „Armonia” un meeting convocat de studențimea română spre a protesta împotriva atrocităților făcute de cuceritori împotriva fraților Români din Macedonia. A asistat

un public imens. S'au rostit discursuri înflăcărâte, protestându-se cu energie indeosebi împotriva atrocităților Grecilor. La sfârșit s'a votat o moțiune-protest care a fost înaintată ministrului de externe austro-ungar contele Berchtold, cu rugămintea de-a pune un cuvânt hotărât pentru crearea unui stat albanu-român.

Soc. stud. „Junimea” din Cernăuți. Societatea academică „Junimea” și-a ales în adunare generală din 28 Noembrie 1912 următorul comitet: Președinte: Aurel Stefanelli, cand, iur., vicepreședinte: Didi Gallian, cand, iur., secretar: I. Vasile Repca, cand, fil., secretar II.: Emilian Goras, cand, fil., casier: Grațian Hali cand, iur., bibliotecar: dsoara Lucia Scala cand, fil., controlor: George Crișan, cand, fil, econom: Aurel Morariu, stud. fil. Membrii delegați de „Clubul membrilor emeritați” în comitet: d. prof. Alecu Procopovici și d. Dr. Aurel Morariu.

Pentru fondul ziaristilor. D. Constantin Becherean proprietar în Lipova și dsoara Truc Puscariu, fiica dlui Zaharie Puscariu jude regeș în Abrud, din prilejul cununiei lor, serbat în 4 Decembrie c. au dăruit ca rescumpărare: anunțurilor pentru fondul ziaristilor români suma de 10 cor. Bani au sosit la adresa administrației noastre. Sincere mulțumiri.

Știri din Cluj. În 30 Noembrie, înaintea unui public distins tinerii universitari români au ținut o frumoasă și succasă sedință festivă, a cărei punct de căpetenie a fost conferința dlui Vasile E. Moldovan: „Din lumea nouă”. D-sa a vorbit despre civilizația modernă din apus, dându-ne o iconă clară despre omul american, arătându-ne desfășurarea comunității, a comerțului și a negotului, împărțirea internă a orașelor, viața, ocupația locuitorilor și în deosebi a românilor din Kleweland, așa că ne-am putut face o idee generală despre Statele-Unite, unde munca e răsplătită și libertatea e deplină.

Ne-a spus istoria luptelor, ce s'a dat pentru stăpânirea pământului între albi și pieile roșii (siucși). Aceasta parte a prelegerii a fost într-adevăr o poezie elegică a siucșilor, a neamului de bastină din America de nord, a acelu neam, care acum s'a retras în Wild-Vest și care din zi ce merge se prăpădește și pieredând loc unui altuia, căci așa pretinde nemilos-tiva lege a evoluției.

Pentru aceasta frumoasă și instructivă conferință nu-i putem da altă resplăță mai convenită decât mulțumindu-i pe calea publicității

Dintre tinerii universitari d. Ion Z. Lup, Valer Pop, Ion Solomon s'au distins cu abilitățile lor artistice, cântându-ne doine și alte cântece pe placul tuturor. D. Ionel Hozan, ca aranger a părții artistice și dirigent al corului merită toată lauda. — N. S.

Crucea și semiluna. Numai cinci ani trecuseră de când Constantin Paleologu era împărat al Bizanțului, când Mohamed al II-lea veni la porțile Constantinopolului ca să-l asedieze. Ce trist imperiu și cel bizantin, pe care islamul năvăliților îl ataca de toate părțile! Sub domnia lui Constantin Paleologu el se reducea doar la vechea capitală și la vre-o câteva locuri întărite. Dar în această capitală erau îngrămadite minunile artei religioase bizantine, în mijlocul cărora se ridica un capod'operă, biserica Sf. Sofia, devenită moschee la 1 Iunie 1453 prin voința cuceritorului. Clădită de Justinian, care se făcea că a întrecut în măreție templul lui Solomon, ea a fost mai întâi templul catolicismului ortodox, pentru a trece apoi la cultul lui Alah. Patru sute cincizeci și nouă de ani au trecut de când calul lui Mohamed al II-lea a călcat pe lespezile ei și de când crucea de pe domul ei a fost înlocuită prin semiluna și în cursul acestor patru veacuri și jumătate ea a rămas ca un simbol al luptei dintre creștinism și islamism. Profetii și legende au anunțat că într-o zi ea se va reîntoarce la menirea ei primitivă. Vremea s'a scurs. S'ar părea că sunt pe punctul ca aceste profetii să se realizeze. Cu toate acestea, islamul nu vrea încă să fie un muribund și poate că tot va reuși ca semiluna de pe Sf. Sofia să sfiideze încă crucea.

MED. UNIV.

DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST ÎN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST ÎN MORBURI DE DINȚI

ALBA-IULIA (PIAȚĂ).
ORDINFAZĂ: dela 8-10 pen-
tru boale de femei. Dela: 2-5
pentru morburi de dinți.

(Da 537—20)

Inițiativa. Examenle de calificare în învățătorească de corigență la seminarul arhiepiscopal „Andreian” din Sibiu, se vor ține în 10/23 Decembrie n. c.

Glasul unui aromân. Acum 25 de ani când am părăsit căminele noastre din Macedonia am lăsat o lume aromânească în floare. Aveam o grădina mănoasă în imperiul Turciei și era cultivată de bărbați pașnici.

Gelos poporul grec de recolta frumoasă a grădinei aromâne a început să lovească mortal rânind pe rând când pe grădinari când devastând mândria și hărnicia muncii lor.

Astfel i-am văzut pierind pe vrednicii luminători ai poporului apoi veni rindul capilor comunei: primari, notari, efori, gospodari harnici după aceea fură incendiate școlile, bisericile și satele.

Cărțile ilustrate ne păstrează încă scenele acele înfiorătoare cari ne-au cernit inimile pentru totdeauna.

Și totuși întemeiați pe dragostea de limbă și de neam, am sperat că nu vom înceta de a fi niciodată ca popor în văile și munții Pindului, că se vor izbi gre-ii de noi ca spuma mării agitate de stâncile ei negre și eterne; însă ne-a ajuns de pe urmă săngerul război balcanic și cum cuceririle grecești au fost eficiente de tot la hotarele căminele noastre fără rezistență din partea turcilor, ne-am pomenit cu armata aliaților că au pus stăpânire pe avutul și viața a lor noștri, și atunci bietii oameni de-au putut scăpa de focul ucigător al armatelor beligerante, au căzut pradă răsbunării grecilor în deosebi.

Li știu de ce sunt capabili grecii, le cunoaștem calibrul patriotismului! Atunci de ce să nu ne dea voie să fim și noi patrioți? La asaltul ce l-au dat de a ne stinge neamul dincolo, să le opunem un stăvilă forșat din sufletele noastre. Căci să ne credetți, de dragul cui și de al cui dor să mai trăim, dacă grecii ca niște bandiți ai veacurilor de întinerie au năpădit să ne stîngă idealul și speranțele ce le hrăneau în frații noștri din Macedonia.

Cum? se simt ei așa de tari și mari încât să năzuiască la o operă de distrugere a neamului nostru fără să fie pedepsiți cândva!

Din cursul și mersul războiului vedem cum nu se prea îndeasă unde e vorba de voinicie și curaj.

La Monastir, bunăoară, văzând armatele turcești, venind spre ei în groaznic iureș, fără să știe că turcii sunt fugăriți de sârbi, au tulit-o epurește neavând timp să scoată barem steagurile ce le înfipse pe la hotarele diverselor comuni, și pe cari steaguri sta scris: Zito Elias; fapt, care a determinat că armata turcească să măclărească întreaga populație a acelor sate.

Acesta e un fapt autentic.

Evzonii n'au opus rezistență turcilor, evzonii n'au luptat să libereze pe creștini de jugul turcesc, ei au fost urșiți de soarte să devină cioclii unei populații creștine, care avea nevoie să fie apărată.

Și dacă acesta e adevărul atunci noi nu putem sta cu mâinile cruciș, să asistăm cu smerenie la stângerea alor noștri.

Să punem la îndemâna patriei toată mintea, toată inima și toată dragostea ce ne însuflește și să fim siguri că vom fi răzbunați.

Cât timp va trăi armata română, care nu și-a desmintit vitejia străbună la Plevna, cât timp vom ști că în peptul de aramă al românului bate șapte vieți, cât timp în sine pulsul țării românești va bate spre a-și apăra un patrimoniu sfânt, nu vom dispera, că vom perica neam, nici în Macedonia, nici în Transilvania, și nici în alte părți unde trăiesc frații de-ai noștri.

Petr. Vulcan.

Cât ar costa un război european? Se pare că diferențial dintre Serbia -- care crede că are absolută nevoie de un port la marea Adriatică -- și Austro-Ungaria care se opune din toate puterile la împlinirea acestei dorințe a vecinilor săi din Balcani, -- ar putea da loc unui război european. În adevăr pretențiile sârbești sunt susținute de Rusia, care a și mobilizat armatele sale la granița austriacă. Pe de altă parte Austro-Ungaria și-a asigurat sprijinul hotărât al celor două aliate: Italia și Germania și fără îndoielă că și atitudinea României va inclina tot în această direcție. Intrarea întreaga triple alianțe în luptă contra Rusiei ar aduce însă după toate probabilitățile intervenția puterilor triplei înțelegeri, Franța și Anglia, cari chiar putea privi imposibile zdrobirea aliatei lor dela Est. Am auzit astfel cel mai înspăimântător dintre toate războaiele cari au însăgerat pământul.

Charles Richet, profesor la universitatea din Paris, arată cât ar costa un astfel de război. După cifrele oficiale, un război între triplă alianță și tripla înțelegeră ar concentra peste douăzeci de milioane de oameni repartizați în modul următor: Rusia 7.000.000, Franța 3.400.000, Austro-Ungaria 2.600.000, Anglia 1.500.000, Germania 3.000.000, Italia 2.800.000, România 300.000; total 21.000.000 oameni.

Războiul acesta, pornit pentru a permite sau a o opri pe Serbia să aibă un port la mare, ar costa o pe Europa cu transporturile de luptă, cu echipamentul, cu armamentul, cu distrugerile de orașe *trei până la patru sute de milioane pe zi*, împărțite în modul următor: hrana oamenilor (presupunând că prețul alimentelor ar rămâne același ca și astăzi) cor. 63.000.000, hrana cailor 5.000.000, solde 21.000.000, salarii lucrătorilor din arsenalele etc. (5 cor. pe zi) 5 milioane, mobilizarea (100 kilometri în zădărnici pe zi, timp de 10 zile) 10.500.000, mobilizare și transportul animalelor și munițiilor 21.000.000, munițiuni -- infanterie (20 cartușe de om pe zi) 21.000.000, munițiuni -- artilerie (10 obuze de tun pe zi) 6.000.000, munițiuni -- mână (2 obuze de unitate pe zi) 2.500.000, echipamentul 21.000.000, ambulantele (500.000 de bolnavi sau de răniți à 5 cor. pe zi) 2.500.000, cheltuielile vaselor de război (șase ore de marș pe zi) 2.500.000, mișcarea încasărilor din impozite (25 la sută) 50.000.000, ajutoare populației (1 cor. pe zi la o douăzeciime a populației) 34.000.000, rechiziții, indemnizări distrugerii de orașe, distrugerii de opere, arte 10.000.000; total cor.: 274.500.000 pe zi.

Toate aceste cifre ar trebui mărite încă imediat după declararea războiului toate lucrurile și-ar mări valoarea. Mărfurile n'ar putea fi cumpărate decât cu prețuri considerabile și înprumăturile necesare nu s'ar putea face decât în condiții dezastruoase. Pe de altă parte ar trebui să ținem cont și de distrugerea materialului de război. Aceste distrugerii s'ar ridica la *mai mult de zece milioane pe zi*. Prin urmare nu e de fel exagerat socotind la trei până la patru sute de milioane pe zi pierderile într-un război european.

Dacă războiul ar începe astfel fiindcă sârbiil trebuie sau nu trebuie să aibă un port la Adriatică, toate uzinele ar fi închise, toate câmpiile părăsire, tot comerțul paralizat, toate bănele s'ar închide, toate statele ar da faliment și holera, ciurma și toate groaznicele epidemii s'ar plimba în voe dela Paris la Berlin, la Roma, la Viena și până la Moscova. Ar trebui o jumătate de secol ca să se repare ruinele și să se șteacă urmele dezastrului universal. Și douăzeci de milioane de familii ar fi aruncate în mizerie, în doliu și în jalca amară.

Exploatatorii sângelui omenesc. Se scrie din Londra: Se cunoaște acum motivul pentru care cei 25.000 de soldați turci au fugit în lupta dela Kumanova: ei aveau cartușe de lemn! Corespon-

dentul de război al lui „Daily Mirror,” dl Frank Mafee, trimite ziarului său, împreună cu fotografii doveditoare, corespondența următoare:

„Am văzut sute și sute de cutii cu cartușe de acestea pe câmpul de luptă dela Kumanova. Le găsim pretutindeni, căci fuieseră aruncate de nenorocirii soldați turci, cărora li-se împărțiseră. Nu puteam să-mi cred ochilor, dar vedeam în fața mea aceste cartușe cu înveliș de metal, dar ca gloanțe de lemn vopsite cu roșu. Cutiile de carton în cari sunt puse poartă marea următoare: „Deutsche Waffen und Munition Fabrik n. Karlsruhe,” (Fabrica germană de arme și munițiuni, Karlsruhe). Nu este, deci, de mirare, că turcii, a căror vitejie e indiscutabilă, au fugit văzând cum sunt tradați.”

William Le Queux, romancier bine cunoscut, corespondent de război al lui „Daily Mail,” declară de asemenea, că a văzut mii de cartușe de acestea.

Nimic nu dovedește mai bine, odată mai mult, nămitoarea îndrăzneală a acelor, cari vor „să facă bani” cu sângerele altora, și cari provoacă războaie, pentru a trage de pe urma lor beneficii rușinoase. Se ține, cari au fost scandalurile manutanței engleze în timpul războiului din Africa de sud; apoi cazul cu cartușele și obuzele încărcate cu săpun în loc de pulbere, împărțite chinezilor în războiul chino-japonez; în sfârșit, exploatarea cu șurcile de lemn furnizate trupelor americane de o firmă din Connecticut în timpul războiului independenței americane.

Explicațiile, cari sau dat acum spun, că în privința cartușelor de lemn, casa din Karlsruhe n'a făcut decât să execute strict ordinele ce-a primit din Constantinopol și, în acest caz, ar însemna, că ne găsim în fața unui fapt de monstruoasă corupție.

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloare pentru turnuri, **Budapesta VIII. Prater 9.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloare pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiela proprie, la garanție pentru oroloare livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x În atelierul românesc Ioan și Aurel Cotăria enditori tănari și auritori etc. în Oravita-română (Urcizafata, Krassószörény megye) premiați cu medalia s'abțin de la expozițiile din București, Sibiu, Petrova și Lugoj, se lucrează: Iconostase (temple) ferari, jeturi, ripile, chivote etc. adică întreg aranjamentul bisericesc în orice stil și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fața locului, pe speret meli, pentru deplină înțelegere asupra lucrărilor. Sute asigurați nu se cere înainte nici un ban, până după predarea lucrului: un favor, ce dera maestri străluciți nu se poate avea! La cerere servesc cu atestate de la lucrări de până acum. Se capătă chivote și ripile cu prețuri foarte reduse, să se ceară de probă desenuri. Rog binevoitorul scrii în românește. (C. 486-20.)

x **Din esența mea** se poate pregăti o economie de 200% ieftin acasă după carte ușor și curat licet, rum, rachiu și coniac. **Esență pentru 1 litru 50 flitel.** Rachiu alai, Anisette, Piersică, Benedictin, Chartreux, Pere imperiale, Amar, Chimin, Cafea, Coniac, Marsquinio, Roze, Vanilia, **Esență pentru 1 litru rum, de Amanas și rum de lamaica 32 flitel.** **Esență pentru 1 litru rachiu de prune, de drojii și trebere 20 flitel.** **1 litru spirt de 96% rafinat 2 cor. 20 flitel.** Părul cărui și mustața cărui se opresc bine cu vopsea „IDEAL” pentru păr care e nestricăcioasă. Prețul 3 cor. Se află de vânzare în toată colozia la **Fekete Mihály,** droguerie la „Lugoj” în Murăș-Oșorhei (Marosvásárhely). (Fe 424)

Ka 124

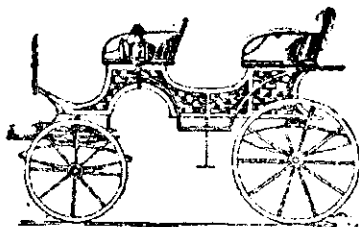
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustru și orice reparări de brânșă acensta, cu prețurile cele mai moderate. — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cără funebre*, felurite căruțe standanere cu prețuri moderate.

x **Cuptoarele „Cora”** reclamă puțin material de încălzit. Cuptoarele acestea precum și alte cuptoare bune și rețete de fierț se vând cu prețuri ieftine la ferăria Pöhm János, Arad, piața Libertății (Szabadság-ter).

(P. 427—20).

x **Concertul artistei Helen Ware.** Duminică seara, în 8 Decembrie n., la orele 8 va avea loc în Arad un concert foarte interesant și de mare valoare artistică. O tânără, dar renumită artistă de vioară va concerta în fața publicului iubitor de muzică din Arad. Acest concert cu atât mai mult va putea să intereseze societatea românească, deoarece renumita artistă se trage dintr-o familie românească din America iar după acest concert ea va face un turneu în România. Atragem atențiunea noastră cititori asupra concertului de Duminică seara a artistei Helen Ware, la care și vor da concursul și alte două artiste din Arad. Concertul va avea loc în sala mare a hotelului „Crucea albă”. Bilete se vând înainte la administrația ziarului „Függetlenség” str. Deák Ferenc nr. 21 și la prăvălia de sticlărie a lui Szabó Albert.

Ultima oră

Votarea legii statariale.

(Prin telefon dela corespondentul nostru.)

Budapesta, 7 Decembrie. În ședința de azi a camerei s'a desbătut proiectul legii statariale. Din partea guvernului au fost prezenți primul ministru Lukács, miniștri Székely, Beöthy și Zichy, și vre-o 180 deputați. La orele 10 și jumătate președintele Tisza deschizând ședința anunță că trecând termenul de eschidere pentru 24 de deputați, aceștia începând de luni vor putea iarăși să iee parte la ședințele camerei. S'a intrat apoi imediat în desbaterca proiectului de lege referitor la măsurile extraordinare în caz de război.

Referențial *Darvai* face cunoscut proiectul și recomandă camerei primirea lui. Motivând necesitatea votării acestei legi recunoaște că guvernului i se dă o putere extraordinară, dar e convins că nu se va afla nici un guvern, care să abuzeze de ea și care ar îndrăzni să încalce libertățile publice. Se provoacă la împerecherea că și guvernul coaliționist s'a ocupat în Martie 1909 cu un atare proiect, iar aceasta nu o spune ca o acuză la adresa coaliției, ci, din contră, afirmă că aceasta și-a împlinit numai datoria, voind să alcătuiască o ștel de lege. De altfel legea aceasta nu constituie nici un pericol, stabilindu-se precis, când și până când poate uza un guvern de aceste mijloace extraordinare.

Vorbesc apoi deputatul *Gieswein* care se declară pentru modificare în înțelesul ca să se stabilească responsabilitatea pentru fiecare membru al ministerului. În caz de război adun. populare trebuie să fie oprite, dar în timp de pace trebuie să li se asigure tot dreptul.

Primul ministru Lukács încearcă a face să dispară nedumeririle cari s'au ivit împotriva proiectului. Responsabilitatea miniștrilor e asigurată în mod instituțional și nu e necesar ca aceasta să fie accentuată special în fiecare lege, totuși considerând deosebita importanță a proiectului, guvernul e învoit ca să se accentueze, și în special, principiul responsabilității ministeriale. În firul desbaterilor guvernul va da loc ori căror modificări întemziate pentru că n'are intenția să stânjenească libertățile publice. În ce privește libertatea de intrunire observă, că tocmai pentru că nu este codificată e necesar ca în vremuri excepționale de nesigure guvernul să aibă atitudine de a norma conform intereselor generale superioare acest drept. Pentru că fiecare cetățean poate să-i abată să convoace mari mulțimi de popor, cari pot să fie răpite la fapte primejdioase. Guvernul are de gând să codifice cât mai curând atât dreptul de intrunire cât și dreptul de asociere. Cere camerei să adopte proiectul.

Camera votează proiectul atât în general cât și în special.

PAGINI RASLEȘTE.

Note despre războiu.

Bulgarii.

De Mihail Sadoveanu.

Dinre toți aliații balcanici, Bulgarii duc greul războiului. Luptele dela Adrianopol și Kirk-Kilisse, bătălia sângeroasă dela Lule-Burgas, opintirile disperate dela Ceatalgea au însemnat fazele de căpetenie ale războiului. Sărbii, neconținut victorioși, au împlinit mai mult niște operații secundare. Grecii, cu veșnicul lor Diadoc și cu firitisirile mutuale, au fost așa de circumspecți în toată campania și au eucerit niște orașe așa de goale (chiar și Salonica), încât cu drept cuvânt Bulgarii încep a îndrepta asupra lor un rînjit de nemulțumire și de ură. Bătrînul bandit Nichita, cum îi zic austrieicii, în al șeptezecilea an al vieții a leșit cu glorie din strîmța lui Cernahoră și a făcut mai mult decît se aștepta ori cine. — decît așteptau chiar Rușii cari l'au pus la cale să pornească războiul balcanic: — dar a trebuit să se oprească la Scutari, foarte aproape de negrii lui munți, pentru că și războiul își are greutățile lui.

Astăzi Bulgaria găfăie la intrăiturile din preajma Tarigradului. Tot așa și alte dați, acum o mie de ani, strămoșii lor asiatici au năzuit spre strălucita capitală bizantină. De câteva ori au fost înleptăți cu daruri, în mai multe rînduri cu sabia. Dar istoria se repetă câte odată și-si are curiozitățile ei.

Cei ce au răzbit de data asta pe Turci și le-au pus cu o învergnare grozavă jugherul la beregată — Bulgarii, — se pare că făptuiesc un fratricid. Ei singuri dintre toți aliații balcanici sunt frați buni cu Turcii, sunt de obârșia lor fino-mongoli, creștinați și slavizați foarte tîrziu, după anul 1000. De altminteri despre cîndătenii de acestea istorice s'a mai vorbit și altă dată, cu orelle războiului din 1870, Germania pornise contra Franței. În realitate, a spus cu drept cuvânt cineva, au zdrobit slavii pe germani. Căci vechii Franzi cari au întemizat țara franceză sunt Germanii, iar Prusiații cari au intrat victorioși în Paris sunt slavii curăți.

Vechii Bulgarii, porniți din aceeași întunecoasă și lătrîină Asia a neamurilor, ca și Turcii, au răzbit pe alt drum în dorurile de azi. Ei au venit pe la Volga, prin Scitia veche și au trecut Dumărea. Turcii au ajuns în Europa prin împărăția Arabilor de odinioară și prin Asia mică. Când au eucerit Turcii peninsula balcanică, Bulgarii erau de mult creștinați și domoliți. Amintirea unor haui teribili ca Asparuc, Terbelis și Crum căzuse în întunec. Șișman, țar ortodox, unaș al asanizilor, făcea cruce mare, se închina la icoane bizantine și vorbea limba lui Metodiu și a lui Ciril. Vechii frați nu s'au temnoscut; amintirea leagămului primitiv, a cântărilor monotone și triste cari li fermecase în munții sălbateci ai Asiei, în veacurile copilăriei lor comane pierise cu desăvârșire. Turcii și Bulgarii s'au revăzut cu ochii scăpărînd de ură, cu săbiile trase: Șișman, cel din urmă țar din acea vreme, pieri sub lataganul lui Amurat: supășii lui, zdrobiți, spărunți, căzură într-o robie cruntă care a durat mai lîne de patru sute de ani.

Egalitatea are jocuri de acestea, și istoricii în adevăr ne dovedesc că Bulgarii și Turcii sunt de un neam. Dar profacurile veacurilor și fermentul religiei, amărăciunea suferinței și dorul de răzbunare al celui zdrobit au desăvârșit diferențierea a două popoare și au făcut doi dușmani ireductibili. Fierberile durerii și întovărișirea celor cari gem sub aceeaș povară i-au apropiat pe Bulgarii mai mult de noi: s'au înfrățit în durere două neamuri venite din două capete a drumurilor lumii.

Invergnarea de azi a Bulgarilor are o explicație foarte logică. Istoria vecinilor noștri ne-o lămurește pas cu pas. Pașalâcul dintre Dunăre și Balcani a fost o țară de robi, neconținut bătută cu biciul și scrijelată cu iatacanale. Bulgarii au suferit cu mult mai mult decît Sărbii și decît noi. Văile lor rodnice produceau grâu bun și pășunile turme grase: toate erau ale stăpînitorilor dela Stambul. Neconținentele războaie ale Turcilor aduceau oștile întai asupra Bulgariei: erau ca nouii de lăeneste: în urma lor nu mai rămăneau decît ruini și lăzimi. Femeile și fetele erau umilite și rușinate cu prilejuri foarte dese: erau de multe ori roabe vândute haremurilor. Alături de turnurile bisericilor creștine în cari suna sfioasa toacă, se înălțau minaretele din cari hoșii cântau gloria lui Alah. Alături de umiltele căsute și bordee ale taranului bulgar, se ridică așezările stăpînitorilor turci cari aveau un singur cuvânt fulgerător:

tor: Ce-i al tău e al meu! — Robii trebuiau să aibă numai atât cât le trebuia ca să nu moară de foame. D'altminteri în acest chip omenește înțelegeau totdeauna Turcii să se poarte cu raialele. Nu mai vorbesc de călugării și de slujbașii fanarioți: un veac și mai bin le-am cunoscut și noi amarul: ei au fost și în Bulgaria facalii Turcilor.

Taranul turc fără îndoiala e un om foarte cum se cade poate cel mai cum se cade dintre toate populațiile balcanice. Slujbașii turci, însă, stăpînitorii turci, ca și stăpînitorii tuturor popoarelor, au fost ca o ciună car nu se mai istovește. Noi i-am cunoscut numai din cînd în cînd. Bulgarii i-au cunoscut neîntrerupt patru sute de ani.

Veac după veac urmașii unor populații rătăcitoare și violente au înghițit amărăciunea și veninul și au visat un veac al răzbunării în întunecatele lor colibe. Cîntecurile lor trăgămate, monotone și triste, mai dure-roase decît doinele noastre, răsuna înăbușit în vălii Balcanilor. Grumazul lor tot mai mult se încovăia pe brazdă, cuvîntul le era tot mai înăbușit, mai scurt mai întunecat. Vecinii noștri și azi sunt oameni cu ochi triști și întunecați, greoi la mînte, stărnitori la muncă, aspri la câștig, cu mîni îndelungi și rele.

Cînd popoarele au prins a se deștepta în veac trecut, au început și ei a-și îndrepta privirile spre Apus și spre Rusia pe care o socoteau ca o mamă. Școli, ie și colo, au prins a risipi întunecatul: sfioase doruri de libertate tresăreau în trista și întunecoasă Bulgaria. — Mulți își vor fi aducînd aminte de ridicarea Bulgarilor dela 1876. Era amestecat Rusia, cu emisarii și cu banii ei, dar de veacuri taranul bulgar aștepta o zi în care să-și poată regula socotelile cu asupritorul cel vechiu. Din multe sate, plugarii au pornit cu ciomege, cu coase și cu furci, puși cu eremene. De atunci sunt treizeci și șase de ani, Bulgarii aveau un armament primitiv și sălbatec, cum se vede. Oștenii regulați ai Turcilor i-au împușcat în masă și i-au trecut prin ascuțișul săbiei. Bănde de bas-luzuci au ucis apoi zeci de mii de oameni, de bătrîni, de femei, de copii, au ars toate satele pe cari le întâlneau în calea lor, toată pînăa strînsă: au înăbușit în sînge, după un măcel crud, rîlicarea sărmanilor robi!

De atunci sunt treizeci și șase de ani! Oștile noastre și ale rușilor la 77 au liberat Bulgaria. Și în treizeci și șase de ani, umiliți robi ai Turcilor, în dorul zilei de rasplată, au cheltuit ultimul ban și s'au îndatorat pentru școli și ameată. Cu aspra lor îndătinăcie au urmărit un țel. Ei n'au avut ca noi o rămășiță de stăpînitori cu nevoi, apetituri și privilegii; n'au avut deci de rezolvat chestii interne sociale; luptele politice deci au avut acolo cu totul alt caracter. Tot ce s'a făcut în Bulgaria s'a făcut numai pentru poporul cel mare și singur chemat la viața de ieri pînă azi. De aceea, școlile primare s'au întins pînă în cele mai depărtate și umilite sate, de aceea s'a creiat legea miciei proprietăți și sfărîmarea vechilor latifundii turcești. Și țelul cel dorit; izbirea vechiului stăpîn, se apropia zi cu zi. Taranii cari se răscolaseră cu ciomege și cu coase erau acum înarmați cu puști cu repetiție și făceau instrucție la tunuri moderne pe cînd stăpînii tot mai indolenți și mai slabi; tot mai desorganizați și mai putrezi, mâncați de cangrena stăpînirii despotice, mergeau spre ruină.

Zina cea mare a venit. În sufletul poporului bulgar era adunată vechea ură, gerica de mult răzbunarea: erau vii amintirile zilelor de sînge, umilinta și rusine; învățătorii predicau războiul împotriva păgînitor; au pornit c'o însuflețire grozavă și au mers într-o întinsoare pînă la Ceatalgea.

Aci s'au oprit.

Turcia e umilită și slăbită, habatrînita de rele și slăbită, dar oștirile ei au bătut oștirile lumii odată și tot își mai amintesc, oricît de asiatici ar fi, de mîndria unui vechiu stăpînitor. Apoi aceste oștiri nu se istovese ușor. Pe cînd vecinii noștri au dat, într'o stoftă cumplită, tot ce-au avut: au trimis pe cîmpul de război o generație întregă, dela copiii de 18 ani pînă la bărbăți de 47 ani.

Vecinii noștri au făcut un război glorios, însă cu cumplită sacrificii. Toți cei cari au trecut prin țara lor au scris că Bulgaria e azi un vast spital. Din corpul întai de acuată, de 12.600 de oameni care cuprîndea pe toți cărturarii țării, și care a intrat cel dintai în foc, n'au rămas decît cinci sute și ceva de luptători. Toate regimentele au fost pline de morți și de răniți cari mor. Pansamentele se fac cu obiele și cu fân — cînd ajung să se facă. S'au amplu ogoarele și apele de sînge. A pierit o generație întregă de oameni voinici, de muncitori, de părinți de familie.

Cu toate acestea, ora aceasta dureroasă și teribilă trebuia să vie, — ora cînd cel ce s'a înălțat se smerește, și cel suferit se înalță. Va veni altă generație

care va înlocui pe cea căzută. Popoarele mici, spărcuite, bătute, umilite, înăbușite, trebuie să răsbească și ele la lume și la lumină. Și fiecare generație a unui popor are o datorie, — una să sufere, alta să plătească suferința morților și să se jertfească pentru generațiile viitoare. Dacă progresul nu se poate face decât cu spada în mână, trebuie făcut cu spada.

Asta o spun pentru că socot îndreptățită ridicarea vecinilor noștri, și pentru că se apropie poate ceasul când și noi va trebui să plătim datorii vechi de umilință și nedreptate!

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Cursul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 7 Decembrie.

Grâu pe Aprilie	12.04
Săcară	10.53
Porumb (Cucuruz) pe Mai	7.79
Ovăș pe Aprilie	11.27

Pe calea cea bună.

În sfârșit după multe discuții și după o dănuire de doi ani, Asociațiunea a hotărât în ultima adunare generală să înființeze în cadrele secției economice un birou cooperativ. Cu alte cuvinte Asociația încurajată de marele și înțeleptul nostru binefăcător Strcescu, pe viitor a luat în vastul său program de muncă, și ideea cooperatției și încă în așa chip, că nu se va mărgini la propovăduirea acestei idei, ci va lucra faptice la înființarea de bănci sătești, tovărășii pentru procurare în comun, tovărășii pentru valorizare și altfel de cooperative.

Problema aceasta, pe care Asociația ar fi fost bine să o fi luat în programul de muncă cel puțin cu 20—30 ani înainte de asta, dacă Asociația va isbui să o rezolve într'un mod cuminte, atunci a făcut foarte mult pentru poporul în a cărui serviciu stă Asociația. Dacă Asociația, capii noștri bisericești ori în sfârșit fruntașii neamului nostru ar fi lucrat în direcția asta înainte cu 2—3 decenii și astăzi am avea o rețea bine închiegată de bănci sătești și alte cooperative, atunci ca să rămânem tot la Asociație, răspândirea culturii și și a luminii la poporul nostru s'ar face într'un mod mult mai ușor, atunci numărul membrilor la Asociație și prin urmare averea Asociației ar fi cel puțin de trei ori așa de mare cât e astăzi, atunci muzeul Asociației s'ar putea îmbogăți cu mult mai ușor și mai repede, atunci Asociația prin cooperativele sătești ar putea să-și împartă foarte ușor povețele și învățăturile sale.

Deloc să nu ne mirăm însă, că înaintașii noștri nu au îmbrățișat ideea aceasta, deoarece înainte cu 20—30 de ani cooperatția era prea puțin cunoscută la noi, să ne mirăm însă, că noi, generația de azi, tractăm cu atâta răceală și u-neori chiar cu zimbete deșositoare ideea aceasta, care în țările culte a ajuns să fie ideea cea mai cunoscută și mai des pusă în praxă.

Cooperatția în Germania, Franța, Anglia, Elveția etc., e privită azi ca cea mai de căpetenie idee social-cristină deoarece cooperatția e calea care conduce poporul la o îmbogățire oinstită. Și noi cari ne dăm și unii ne chiar credem de prietenii și binevoitorii poporului nostru nu numai că nu ne batem capul cu de-ale cooperatției, ci unii dușmănim chiar ideea aceasta. Noi stăm cu mâinile în sân și admirăm sașii din Ardeal, cari au azi peste 250 de tovărășii.

Acum mulțumită dlui Stroescu, care ne-a împintinat la muncă, stăm în pragul unei mari acțiuni; începem opera de emancipare economică a poporului nostru. Cooperatția însă numai așa

va aduce roade, numai așa va prinde rădăcini la poporul nostru, dacă vom face un început bun, dacă vom nizi într'acolo, ca să sămănăm la poporul nostru sămânța adevăratei cooperatții. O cooperatție de felul tovărășiiilor ungurești, fie cele ce aparțin societății „Hangya” din Budapesta, fie de felul băncilor sătești aparținătoare centralei generale a băncilor sătești maghiare, fie de felul așa botezatei tovărășii românești, nu are drept de existență și nu poate să trăiască deoarece nu e alcătuită pe principiile cooperative. Nimic nu au comun cu cooperatția modernă decât numele și faptul că poți să intri membru când vrei și eventual la unele poți să și repășești. Avem și tovărășii românești de acelea, cari te dau la advocat dacă nu-ți poți plăti cvota întreagă și iară dacă vrei să repășești din sirul membrilor, într'u cât, atât pentru tine cât și pentru cei mai mulți membri, tovărășia nu mai dă nici un favor, atunci te arată cu degetul ca pe pungași. Să mă ierte cei ce fac lucruri de astea, dar procedura asta înstrăinează pe oameni, și îi face să le fie groază și când aud de tovărășii.

Eu sunt prieten mare al cooperatției și sunt convins, că mai ales noi Români din țara ungurească numai pe lângă o muncă cooperativă sănătoasă vom mai putea să suportăm multele greutăți cari au venit și vor veni peste noi, dar pe cât de mult în la cooperatția adevărată pe atâta urăsc și dușmănesc felul cooperativelor cum sunt cele ungurești și cele câteva ale noastre. Aci nu se petrivește, că decât să n'avem deloc mai bine să avem și de astea, zisa Românilui că „decât nimica, mai bine ceva”. În cazul de față eu zic, că mai bine nimic, mai bine să le dăm pace la tovărășii decât să întemeiem tovărășii false, tovărășii cari nu sunt nici tovărășii nici societăți pe acții, ci un fel de mixtură, având forma tovărășiiilor, dar încolo stant societăți speculative, cari fac speculații nesuccese. N'am avut plăcerea să fiu de față la ultima adunare generală a Asociației, unde s'a discutat chestia cooperatției, cunosc discuțiile numai după rapoartele din ziare, chiar de aceea spun cu un fel de rezervă că dacă Asociația va urma numai în parte discuțiile și sfaturile ce s'au dat acolo, atunci stăm departe de a pune bază unei cooperatții, care să trăiască mult și să aducă roadele cari s'ar putea aștepta dela viitoarele tovărășii românești. Așa de pildă: Unii au fost de părere, că biroul central cooperativ să facă propagandă, să deie tot felul de sfaturi la fața locului, să ție cursuri etc., și pe urmă financiarizarea să se încredințeze „Solidarității”. „Solidaritatea” e federala, patroana băncilor românești (a societăților de credit pe acții) și după informațiile pozitive cari le am nici chiar societățile pe acții aparținătoare „Solidarității” nu reflectează la creditele pe cari li le-ar putea exopera „Solidaritatea”. De ce fiindcă respectivele bănci așa de capul lor ajung la credite mai ieftine ca și cu ajutorul „Solidarității”. Acuma cum s'ar putea una ca aceea, ca băncile sătești ce se vor înființa, să vie din oficiu Asociația și să le încredințeze „Solidarității” ca să le financiarizeze. *Aceeaș „Solidaritate” ori cât de solidă ar fi nu poate ocroti la sânul său și băncile pe acții și și băncile cooperative!*

Alții erau de părere, tot la aceeaș adunare, ca chiar băncile existente (societățile pe acții) să înființeze tovărășii de credit și alt fel de tovărășii așa că banca respectivă să pună la cale bănci sătești, să le financiarizeze, să le controleze activitatea și în sfârșit să le poarte de grijă. Să mă ierte, ori cine ar fi fost părintele acestei idei, dar e un ceva imposibil, și cel ce a propus așa ceva, nici idee n'are de scopul și nizuintele cooperativei. Bănci sătești conduse și financiarizate, sau pe scurt cărmuite de societățile pe acții, dar în spirit cooperativ, nu-mi pot închipui nici chiar în statul ideal a lui Plato, decum la noi, unde se cam pune în praxă: neam ne neam, brânza-i pe bani. Și nici că s'ar putea astfel: scopul băncilor pe acții e să câștige cât

mai mult, să împărțească acționarilor dobândă cât mai mare, și numai în locul al doilea eventual al treilea ar veni ca să mai deie din posesiunea pentru școală, biserică, masa studențească etc. Deci nu se poate ca banca X pe acții să înființeze bănci cooperative și apoi să le financiarizeze ției, să umble după interesele lor, căci atunci ar trebui să-și bafatelizeze interesele proprii ori să mărească în contra propriilor interese, și asta ar fi un non sens.

Avem însă toată încrederea și cele mai tari nădejdi, că bărbații noștri dela Asociație vor ști să aprecieze în merit discuțiile dela ultima adunare generală și vor lucra după cum va fi bine și de folos acelor pentru cari se vor înființa cooperativele.

A. Oțolu.

Mulțămită publică.

Tuturor cunoscătorilor și amicilor cari din prilejul răposării și înmormântării iubitei și neuitatei mele soții, prin exprimarea condoleanelor și participarea la înmormântarea fericitei au contribuit la alinarea durerii mele, pe aceasta cale vă a le aduce adâncă mea mulțămită.

Miniș, la 22 Nov. (5 Dec) 1912.

G. Popovici,
propp. as. ref. consist.

POȘTA REDACȚIEI.

Elu Dr. E. T. (Deva). Am căutat să publicam raportul d-vo. luând în considerare spațiul ce ne stă la dispoziție, caci dacă tipăream întreg raportul, acesta avea să cuprindă cel puțin 3 pagini din ziar. Publicul va afla de sigur interesantele amănunte dela adunarea generală în raportul anual, pe care-l va tipări de sigur „Reuniunea”. Noi am dat numai liniamentele generale. Salutări.

Dni Uctru Pelle. În numărul nostru 256, am publicat chestiunea la rubrica „Informații”, chiar la început.

Molin. În felul asta am putea să luăm oricare tratat de mitologie și sa-l reproducem pagină de pagină.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Teodor Șandru, Epesta. V'am răspuns încă în 26 Nov. printr'o cartă postală că cele 5 publi. costă 8 cor.

Dr. Moldovan, Ulrichskirchen. Am primit 14 cor. abonament, până la finea anului curent.

Victor Pucșa, G. Oroszfau. Am primit 24 cor 40 fil. abonament până la finea anului.

Emil Habor, Blaj. Până la finea anului curent 14 cor.

Ioan Pop, Beuș. Foaiă se expediază la adresa dv. în Aranyos Mohács. Să se schimbe adresa la Beuș?

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ - KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanția de zece ani. (97-120)

Max Schorch et Co

fabrică de electromotoare și mașini dinamice RHEYDT.

Execută: electromotoare speciale pentru țesut și împletit și pentru industria forului, metalului și lemnului, mașini dinamice, transformatoare, instalațiuni pentru putere mare electrică etc. Reprezentanți pentru Ungaria:

BENE și WEIN

ingineri mecanici diplomați. Birou tehnic:
BUDAPESTA, IV, Harisbazár 2. sz.
Plănuese și execută totfelul de instalațiuni
pentru transmiterea de putere. (288-96)

116-280) **Gustați**
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Un **candidat de avocat**
ad momentan aplicare în cancelaria sub-
scribului.
Dr. Alexandru Pop, avocat.
Po 616-6 Rodna-veche (Óradna).

Dr. Cornel Papp, avocat
și-a deschis
cancelarie advocațională
în Beiuș în casa Doamnei văd. Veghső în față
cu judecătoria regească. (Pa 630)

Manuale folosite și noi
pentru toate institutele de învățământ precum
și hârtie și revizite de scris se capătă cu pre-
țuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad
Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Pi 307-100)

„SEVERINEANA” societate comercială din
Caransebeș primește
un commis
din bransa colonialelor cu o praxă îndelungată.
Cei cari și-au câștigat și praxă în fericie și
sunt eliberați de miliție, sunt preferați.
(Se 603)

Se caută
un scriitor
ca practică bună. Ofertele să se trimită
Domnului
Dr. Silviu Pascuțiu,
advocat, Borosjenő.
(Pa 615)

DIAMANT FERENCZ
electrician, magazin de candelabre Arad, str.
Dvák-Ferencz nr. 7. (Di 336-14)

Se primește
un învățăcel
la Nicolae N. Țintea, comerciant Szelistye
(com. Sibiuului). (Ti 634)

Direcțiunea Societății acționare „BISTRIT-
ȚANA” institut de credit și economii în Bistrița
în vedința din 23 Octombrie a. e. a decis
urcarea etalonului de interese la depuneri,
nume cu începerea anului 1913 va solvi după
depușerile
1-6000 Cor. 5 1/2% iar
peste 6000 „ 6%
Direcțiunea institutului de credit
și economii Bistrițana.
(Bi 631)

Aviz.
Avem onoare a aviza mult onorații noștri
mășterii cât și onoratul public, căci în maga-
sinul nostru de ghete se poate cumpăra totfelul
de ghete după moda cea mai nouă pentru domni,
dame și copii cu cele mai modeste prețuri.
Toate ghetele sunt fabricatul nostru propriu de
mână, din cel mai bun material.
Vă rugăm a încerca și vă veți convinge.
Cu stimă:
Asociațiunea pantofarilor
(Arad) Czipészek Termelő Szövetkezete)
MAD, Szabadság-tér nr. 14 „La cizma roșie”.
IUSTIN OLARIU, director executiv.

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am
repășit dela firma **Verbos A. și Fil,** unde am
servit 32 de ani ca conducător și tapețier, am
deschis în strada Magyar nr. 23

un atelier modern de tapețerie.

Intrând în relațiuni de afaceri cu măsurul
Sigismund Perényi sunt în plăcuta pozițiune
de a executa cele mai fine lucrări de măsurie
și tapețerie.

Roagă binevoitorul sprijin al on. public:
Laurențiu Édl și Sigismund Perényi.
Stabilimentul de mobile. strada Magyar nr. 23
(E 619)

WOHANKA és **HONIGYÁRTMÁNY!**
NYERŐSŐRŐS MOTOROK
& JEGŐMOTÓK
& JEGŐMOTÓK
UZEMTÖLTŐGÉPEK
NAGYSÁG
SZERINT 1/2 2 tiller
ORÁNKÉNT, JELEPKÉNT, NINCSEK ROBBANÓ-
KÉSZÜLMÖVEK, MINDEN BENSŐVŐRI
ELLENŐRZÉS, MENGEDEK NEMKÜL
WOHANKA TÁRSASÁG, BUDAPEST

(E 595)

OMEGA
sunt cele mai bune și mai
precise oroloage.
Se capătă la toți ceasornicarii
mai de seamă. (Du 345-12)

Bayerlax
PURGATIV MODERN, cu efect imediat
1 cutie 1 coroană
Farmacia „BAYER” Budapest VI.,
Andrássy út 84. liferantul curții arhiducelui.
(E 598-10)

Gratis
nu, dar pentru prețuri foarte
ieftine poți să cumperi cele mai
bune oroloage, oroloage cu pen-
dul, de părete și deșteptătoare,
precum și bijuterii de aur și
argint și articlii optici

STROBL JOZSEF
ceasornicar și giuvaergiu
LUGOJ, strada Bonnaz numărul 7.
Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oro-
loage ofer garanță. (S 363-30)

Picăturile de stomac a lui Brády

prevăzute cu marca de scutire S. Maria de Maria-
celi pe cari poporul le numește „Picături de Ma-
riaceli, pentru stomac”, de 50 de ani s'au între-

buintat cu succes așa, că sunt indis-
pensabili pentru orice casă. — Pică-
turile acestea au efect neîntrecut la
irregularități de stomac, contra sto-
macului stricat, ardere de stomac,
încuierea scaunului, — circuiuri de
cap și stomac; greață, ametală,
vomare, insomnie, colică, anemie,
gălbînire, etc.

Se capătă în fiecare farmacie. —
O sticlă mare Cor. 1.60, sticlă mică
90 fil., 6 sticle cor. 5.40, 3 sticle
mari cor. 4.10. Pentru trimiterea
înainte a sumei trimite franco:
BRÁDY K. farmacie la „Regele Un-
gariei” în VIENA, I. Fleischmarkt 2,
Depot 5.

FIȚI ATENȚI! la marca de scutire, care reprezintă
pe Sfta Maria de Mariaceli, la împachetarea reșie
și la sbuseriere, care este copio chipului de pe la-
turi și se respingeți orice imitație. (Le 66)

SIGISMUND LAUTER

mănușer și bandagist.
VĂRȘET — Versecz Promenada Andrassy
(Edificiul „Casei de păstrare”.)

Oferă **bandage** proprii recomandate de
cei mai buni medici, **cor-
sete, bandage pentru
pânteco, irigatoare,
suspensorii, vată** (bum-
bac), **legătoare**, apoi
cele mai excelente pre-
zervative pentru femei
și bărbați, **mănuși și
parfumuri**, cu prețurile
cele mai convenabile.

Serviciu prompt!
(La 373-10)

Intrarea lui
Mihai-Viteazul
în Alba-Iulia!

În toată istoria neamului românesc, nu
avem zi mai măreață ca aceea, când Mihai-Vi-
teazul, după ce a cucerit Ardealul, — a intrat
în Alba-Iulia ca cuceritor și Domn al Ardea-
lului!

Intrarea lui a fost măreață! O strălucită
ceată de generali și căpitani și purtători de
steașuri l-au însoțit. În poarta cetății i-au eșit
închinându-se și supunându-se mai marii cetății,
cu Arhiepiscopul catolic în frunte, care se pleacă
înaintea temutului Voevod Român!

Acest mare fapt al istoriei noastre națio-
nale, este zugrăvit în o prea frumoasă

icoană națională

de un pictor mare măestru, — și această în-
cântătoare icoană, a scos-o de sub tipar

„**Librăria Națională**”, S. Bornemisa
din Orăștie (Szászváros) și o pune în vânzare,
pentru prețul de numai **2 cor. 20 fil.**

Cu atâta o capătă celee o ia deadreptul
din Librărie. Cei cari o cer prin postă, o ca-
pătă cu 2-50 fileri franco, iar cu 2 cor. 75 fil.
franco-recomandat!

Celee prin postă cere 5 icoane deodată, le
capătă franco-recomandat în loc de 13-75 cu
numai cor. 11-50.

Cine ia 10 deodată, le capătă franco-reco-
mandat, în loc de cor. 27-50, cu numai **21 cor.**

E chip de 60 cm. lung și aproape 50 cm.
înalt! Icoană mare, tipărită pe hârtie foarte fină,
și în multe colori.

Apaducte

Incălzire centrală cu apă și aburi,
ventilatoare, aranjamente pentru
ferbătoare cu aburi și spălător cu
— aburi, pompe, closete —

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte
al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay-u. 6-10 sz.

(E 268 - 20)

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românească din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și dezvoltăți la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

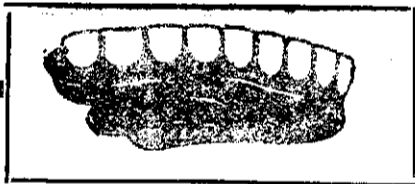
Fiecare viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnată administrație fiind asigurată că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna“

(A 539) Babalna (u p. Szászváros).

Atelier de dentistică specialist de Viena.

CAROL BERNWIESER

fost asistent și tehnic de primul rang în atelierul din Viena. Dinți artificiali și garnituri de dinți în ori ce fel de execuție. — Atelier special de Viena pentru dinți moderni: Coroana de aur, poduri, lucrări de porțelan, aparat de dinți. Optator, supărarea de vine și regularea pentru vorbit ș.a.

Orele pe zi dela 9-12 și 3-6 ore. Duminică și sărbătorile dela 9-12 ore a. m.

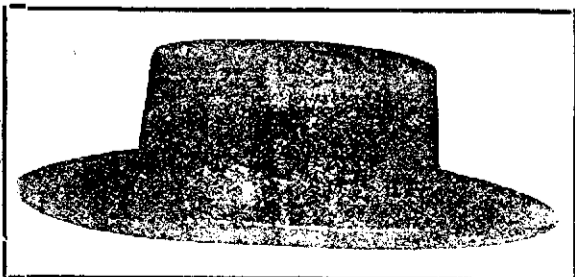
BRAȘOV, strada Castelului nr. 46.

(lângă Hotel „CONTINENTAL“) (Be 585-20)

Dénes și Goldmann

prăvălie de modă pentru bărbați

Timișoara — Cetate (Temesvár — Belváros) strada Hunyadi.

Oferă excelențele și elegantele sale mărfuri de modă pentru bărbați. Albituri după măsură.

Prețuri fixe.

De 357 15

Telefon: 13-40

Fii atenți la firmă!

Fii atenți la firmă!

In bazarul de concurență
(palatul teatrului) a lui

REICH EL.

s'a început deja marile cumpărări de Crăciun

(Vis-à-vis de statuia libertății).

Localitate transformată radical, la jumătate etaj,
de 50 m. lungime, foarte confortă. Asortiment
foarte bogat de jucării pentru copii și obiecte
:: moderne de lux, prețuri foarte moderate ::

Despărțăminte de 10, 32,
:: 50, 90 și 1-80 fleri. ::

Desp. de 50 fleri. Ceas cu mecanism, tren automobil, clown, omnibus, clown muzicant, fer de căleat (din nichel) pian cu 8 clape, carte cu ilustrațiuni durabilă, cărți de povești: Robinson, Grün, Andersen, Lumea zinelor, jocuri sociale, pe 100 păpuși îmbrăcate, păpuși veritabile franceze de 22 cm., ceasuri de buzunar cu cheie, vetre de fert, serviciu pentru năturat, animale de tinichie, roată sunătoare, creion cu trei părți, în formă de choie, cutii, creion și penă, săbii, puști, chipturi, violini, mobile de casă, rechizite de bucătărie, soldați de fier, păpuși durabile de celuloză, cutie fermecată cu figuri dănsătoare, etc.

Desp. de 90 fleri. Ceas cu choie, tramvai electric cu conduct superior, automobil, vagoane colorate (de trenuri) „atlet, clown și totfelul de animale, omnibus cu motor, vapor, cutie sunătoare cu mecanism muzical, pușcă ideală pentru chilie cu tablă de țintă, trăsură cu vase, echipamente întregi militare, baionetă cu curea de lăc, vase de porțelan pentru 6 persoane, miel cu mecanism, 6 soldați durabili, cărți cu ilustrațiuni și povești, trăsură pentru păpușe, cu roți de gumă, vase de tinichie pentru bucătărie, odaie completă de scaldă, fer de căleat cu cărbuni, sdrobitoare, cutie pentru bani, cu ceas și cu sonerie, domino de os, păpuși mari de gumă, epure cu mecanism, clowni cu mecanism, tipografii de mână, Latema magica, mașini cu aburi quadrate ilustrate, cu 12 quadrate, dulap pentru clădiri de piatră, mașini de compus, cutii cu mecanism, ect.

Desp. de 1-80 fleri. Animale cu mecanism, animale de casă obduse cu piele veritabilă, mei mari cu clopoțele, cavaleriști, durabili, animale, mâști, vase complete, menajerii, căi ferate cu mecanism și totfelul de figuri și animale, mașini cu aburi, corăbii, dulapuri Richter din piatră, garnituri de fireze mici, figuri durabile pentru sach în cutie cu cheie, domino de os (cu 45 pietri) și nenumărate alte figuri.

Păpuși franceze, mobile și durabile.

Mărime în cm.:	26	28	30	32	34	36	38	42	46	50	54	58	64
prețuri:	35	40	45	50	60	80	90	110	145	160	180	210	230

apoi, mare asortiment de păpuși de piele, îmbrăcate și de celuloză. Reparările păpușelor cumpărate dela mine le execut gratis: primesc spre executare totfelul de reparări.

Asortiment foarte bogate de decouri pentru Crăciun. Gramafon mare, tonuri curate, dela 18 cor. în sus; asortiment foarte bogat de plăci dela 1 cor. 80 fil. în sus. Cai cu leagăn, în orice mărime dela 2 cor. în sus.

Obiecte de lux. Albumuri din plisă pentru cartoline ilustrate, 90 fleri; Albumuri din plisă 50 fil. casete pentru cusut, serviciu cu 6 farfurii 1 cor. 80 fil. serviciu p. rachiu 90 fil. mare asortiment de servicii p. spălat, — mâncare, — cafea, și — pentru ceai, apoi portofeluri de piele, vase pentru flori, ceasuri, colonne de marmoră, măsuțe de lux, servicii de bronz pentru fumat și nenumărate alte obiecte. O mare bucurie pentru copii este faptul că în clinica mea specială de păpușe se repară cu prețuri foarte moderate orice păpușe ruptă.

Cumpărare ocazională de scutitoare de guler dela 30 fil. în sus.

„ „ „ obiecte din argint de China.

Ploiere de mătase cu cadre otomane p. bărbați și femi 3 cor. 40 fleri.

și nenumărate obiecte nementionate aici. Asortiment foarte bogat de trăsuri pentru copii dela 9 cor. în sus.

Fiecare cumpărător primește
:: în dar o fotografie mărită ::

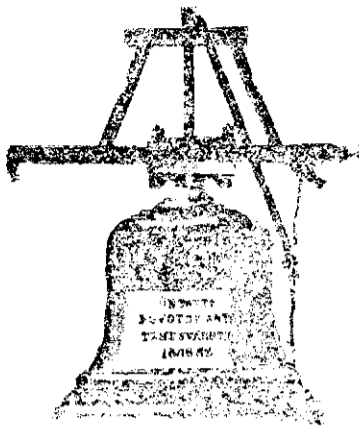

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre făgrea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de cr-pare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca viol'ua — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

TABLETELE „NEOSAN” sunt bucuria [Le 516-5] femeilor și a bărbaților!

Brevetată și scutită prin lege.
Recunoscută de medicii ca cel mai sigur medicament contra impotenței la ambele sexe.
Redă puterea bărbătească și o conservă până la vârsta cea mai înalțată.
con- impotenței este cel mai bun medi- tra cament
Nu strică stomacul, fără efect vătămător.
O cutie con- 4 coroane 50 fil.
nând 20 boabe
Expediare cu poșta sub cea mai mare discrețiune.
Magazin principal pen- Hugó Örkény, farmar- tru Ungaria și Austria: Budapesta, VII. bulev. Thököly nr. 28. Depot 115.

Frideric Höning

Arad, str. Rákoczi nr. 11—28. [Ho 5—] Fondat la 1840.
Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu orice alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procento la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se elatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

BĂRBAȚII DEBILI

își recâștigă puterea bărbătească pierdută, dacă întrebuințează
tabletele „Neosan”
Brevetate și scutite prin lege.
Remediul probat și sigur contra debilității bărbătești, contra impotenței și pentru păstrarea puterii bărbătești până la cele mai înaintate bătrânețe.
Nu strică stomacul și pestetot n'are nici un efect stricacios.
O cutie cu 4 coroane 50 fileri
20 pilule
Se trimite cu ramburs în modul cel mai discret.
Depozit principal pentru Austria și Ungaria
Farmacia lui HUGO ÖRKÉNY
Budapesta VII., Thököly út 28. Depot 115 (Le 516-5)

HARIS, ZEILINGER ÉS T-SA

La „Crucea albastră” (Kék csillag)

(E 627—)

Lif. al curții ces. și reg.

BUDAPESTA, IV., str. Váczi, nr. 16.

Lif. al curții ces. și reg.

Oferă obiecte ocazionale ca daruri de Crăciun.

Prețuri excepționale!

1 val 15 m. șifon ungarec jumătate fin	cor. 8.50
1 „ 20 „ „ fin	13.—
1 „ 15 „ pânză veritabilă de in, pentru cearfașuri sau pentru cămeși femești	22.—

Ohiffoane și pânze:

1 buc. 150×200 lepedeu de pânză de bumbac	cor. 2.40
3 „ 175×250 „ in curat, tivit	20.—
1 val 14 m. 150 cm. pânză durabilă de bumbac, pentru 6 lepedee	19.—

Prețuri excepționale!

Prețuri excepționale!

Măsaie pentru masă, pentru cafea și ștergare:

Prețuri excepționale!

1 măsaie de damast, 140×150, cu 6 servete mari	cor. 6.50
1 „ 140×270, „ 12 „	12.50
1 „ alb pentru cafea, pentru 6 persoane, cu tivitură ajour	8.—
1 „ 150×310, cu tiv. ajour, p. 12 persoane	16.—

1 măsaie colorat p. cafea,	cor. 3.—
1 „ p. 6 per., cu tivitură anblă ajour	6.50
1/2 duzină ștergare de in	4.—
1/2 „ late engleze	7.—
1/2 „ fine	8.—

Mare asortiment de cele mai noi modeluri.

Prețuri excepționale!

Batiste albe și colorate veritabile de in:

Prețuri excepționale!

1 duzină batiste de apă pentru femei	cor. 6.50
1 „ albe, cu tivitură ajour	7.—
1/2 „ albe brodate, cu tivitură ajour	6.—
1/2 „ colorate de pânză cu tivitură ajour	4.50

1 duzină batiste de apă pentru bărbați	cor. 7.50
1/2 „ colorate pentru bărbați	6.—
1 „ copii	2.50
1/2 „ cu tivitură ajour	3.20

Mare asortiment până la calitatea cea mai fină.

Albituri pentru femei:

Cămeși pentru femei	dela 2.40 cor.
Pantaloni pentru femei	2.40 „
Halaturi	2.60 „

Modeluri de Paris, prețuri foarte scăzute.

Albituri pentru bărbați:

Cămeși pentru bărbați	dela 3.80 cor.
de noapte pentru bărbați	4.— „
Pantaloni pentru bărbați	2.— „

Ciorapi:

6 perechi ciorapi negri pentru femei	5.—
6 „ colorați p. bărbați	5.—

Rămășițe de postavuri cari se pot spăla:

Pentru o talie	cor. 1.80, 2.60 și 3.—
„ haină	4.80, 5.60 „ 6.40

Modeluri moderne de zefir, craton și flanel.

PIKLIN

Nu mai există curent,

dacă continuele crepături ce se arată la ferestre și uși le astupi cu Piklin.

Nu mai există curent,

dacă închiderea ermetică a ferestrelor și ușilor la balcoane o asigurăm prin fasii de gumă și umplutură de păsă.

Facem economie la încălzire întrebuițând ambele metode.

PIKLIN

la zidiri noi și la transformări este mai potrivit și mai ieftin de poate întrebuițata înainte de vopsire și tapetare. Oferte și explicații gratis dă:

EMIL PICK

BUDAPESTA, VI., str. Podmaniczky, 63 Telefon 120 55.

Schwalb Adolf fia Vilmos

tinichigiu și mier.

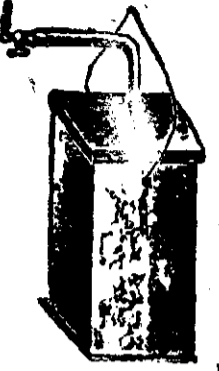
11-0

Budapest, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește toffelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsurii de litru din tinichea albă ori nickel, cane pentru olei, lack ori petrolu, facle, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.

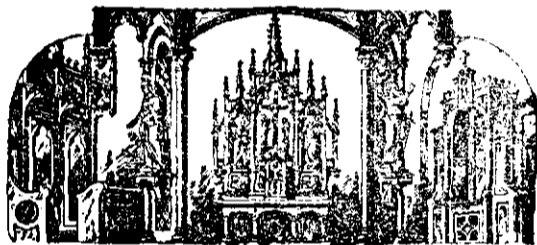

Bittenbinder József

sculptor și arhitect

Temesvár-Erzsébetváros Hatyu utca 61
(casa proprie)

Execută tot felul de mobilier de biserică, anume: *Iconstase și altare, statui de piatră și lemn amvoane și scaune de spovedanie. Siciul Domnului, Sfta Maria de Lourd, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.*

ripide dela 16 cor. în sus. în stil românesc., Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmoroază. Prețuoront preliminar de spese și planuri gratis. La dorință merg oriunde în provinc. pe cheltuiala mea proprie. (Bi 53-52)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 347-156 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

belov. Andrassy nr. 20

(Temesvár) Cefate-Belváros, Husyodi-u. nr. 11.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Gluj — Kolozsvar,

Sirada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössel. Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

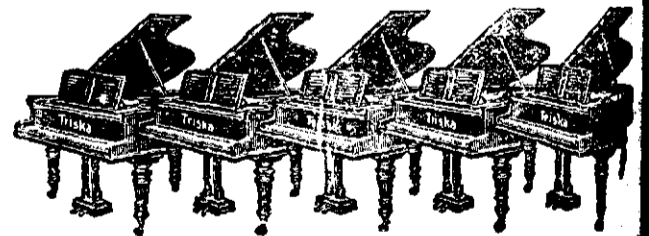
Efeptuiește reparaturile cele mai gurgase și acordează cu acurateță.

[Ti 22]

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

Jertagrafia

cele mai noi și mai rezezi copii fotografice și în timpul cel mai scurt pe un fond cu linii negre, cu o punctualitate sigură, potriți pentru planuri de prezentat autorităților execută ca o specialitate deosebită fabrica de tablouri artistice a lui

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28-48. Adresa pentru telegrame: „Fellner Leó” Budapest. — Apartament special pentru comanda din provincie.

(E 594-20)

NEUMANN M.

eroitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați
:: pentru copii și pentru femei

ARAD

№ 302 Mărfuri excelente.

Despărțământ special pentru comenzi după